

Nr 160

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ackord och eftergift beträffande vissa statens fordringar, m. m.; given Stockholms slott den 8 oktober 1965.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att *dels* antaga härvid fogade förslag till

- 1) förordning om ändrad lydelse av 62 § uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272);
- 2) förordning om ackord och avskrivning rörande vissa skatter;
- 3) förordning om ändrad lydelse av 30 § förordningen den 18 december 1959 (nr 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.;

dels bifalla de förslag i övrigt, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

BERTIL

G. E. Sträng

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås regler om ackord rörande skatt samt avskrivning av sådana skatter som ej omfattas av bestämmelserna om avskrivning i uppbördsförordningen. Det föreslås att samma bestämmelser för ackord och avskrivning skall gälla i fråga om alla skatter. Ackordsbestämmelserna beträffande skatter föreslås vidare skola gälla även avgifter som avskrivs enligt uppbördsförordningens avskrivningsbestämmelser.

Beträffande andra statens fordringar än skatter, böter och lån av statsmedel m. m. föreslås i propositionen att riksdagen måtte bemyndiga Kungl. Maj:t att *dels* under vissa villkor antaga ackordsförslag och meddela eftergift, *dels* uppdraga åt underordnad myndighet att under samma villkor besluta om ackord och eftergift.

Det föreslås vidare att försvarets civilförvaltning och kammarkollegiet skall vara centrala myndigheter för bevakning och indrivning av vissa statens fordringar.

De föreslagna bestämmelserna föreslås träda i kraft den 1 januari 1966.

Förslag
till
Förordning
om ändrad lydelse av 62 § uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272)

Härigenom förordnas, att 62 § uppbördsförordningen den 5 juni 1953 skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

62 §.

Finner länsstyrelsen — — — — — därtill äro.

Länsstyrelsen må — — — — — bör göras.

Bjuder skattskyldig eller arbetsgivare, som enligt denna förordning är ansvarig för arbetstagares skatt, ackord som rör skatt, må länsstyrelsen antaga ackordsförslaget i denna del, om det kan anses vara till fördel för det allmänna. Ackordsförslag, som icke framställes i konkurs eller enligt lagen om ackordsförhandling utan konkurs, må dock antagas endast på villkor att även övriga borgenärer som ackordet angår godkänna detta.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1966.

Förslag
till
Förordning
om ackord och avskrivning rörande vissa skatter

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Bestämmelserna i 62 § tredje stycket uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272) om förutsättningarna för antagande av ackordsförslag samt i 66 § första stycket och 67 § andra stycket samma förordning om avskrivning gälla även annan skatt än sådan som avses i 1 § första stycket uppbördsförordningen, även om det ej är särskilt föreskrivet.

Med skatt förstås i denna förordning statsmedel som i riksstaten hänföres till bevillning med undantag av postmedel och andra tullmedel än tull.

2 §.

Behörig att antaga ackordsförslag eller avskriva skatt enligt 1 § är, om annat ej föreskrivits, den centrala beskattningsmyndigheten eller, om sådan ej finnes, länsstyrelsen.

3 §.

Närmare föreskrifter för tillämpningen av denna förordning meddelas av Konungen.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1966.

Förslag
till
Förordning
om ändrad lydelse av 30 § förordningen den 18 december 1959 (nr 552)
angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om
allmän försäkring, m. m.

Härigenom förordnas, att 30 § förordningen den 18 december 1959 angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring m. m.,¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

(Föreslagen lydelse)

30 §.

Vad i uppbördsförordningen och föreskrifter angående tillämpningen av nämnda förordning stadgas om restavgift, indrivning och redovisning av restförd skatt, avkortning och avskrivning av skatt samt upprättande av balanslängd skall äga motsvarande tillämpning i fråga om avgiftsbelopp som avses i 29 §; dock skall befogenhet, som enligt 58 § 2 mom. angivna förordning tillkommer länsstyrelse eller *riksräkenskapsverket*, i stället utövas av riksförsäkringsverket. Angående efterkrav och preskription skall vad i 70 och 71 §§ uppbördsförordningen stadgas äga motsvarande tillämpning, dock att vad i 70 § 2 mom. nämnda förordning sägs beträffande länsstyrelse i stället skall gälla riksförsäkringsverket.

Vad i uppbördsförordningen och föreskrifter angående tillämpningen av nämnda förordning stadgas om restavgift, indrivning och redovisning av restförd skatt, avkortning och avskrivning av skatt, *antagande av ackordsförslag som rör skatt* samt upprättande av balanslängd skall äga motsvarande tillämpning i fråga om avgiftsbelopp som avses i 29 §; dock skall befogenhet, som enligt 58 § 2 mom. angivna förordning tillkommer länsstyrelse eller *riksrevisionsverket*, i stället utövas av riksförsäkringsverket. Angående efterkrav och preskription skall vad i 70 och 71 §§ uppbördsförordningen stadgas äga motsvarande tillämpning, dock att vad i 70 § 2 mom. nämnda förordning sägs beträffande länsstyrelse i stället skall gälla riksförsäkringsverket.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1966.

¹ Ny lydelse av rubriken och förordningen omtryckt, se 1962:396.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Regenten, Hertigen av Halland, i statsrådet på Stockholms slott den 8 oktober 1965.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, KLING, EDENMAN, HERMANSSON, ASPLING, PALME, SVEN-ERIC NILSSON, LUNDKVIST, GUSTAFSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter fråga om *ackord och eftergift beträffande vissa statens fordringar* samt anför.

Inledning

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande den 30 juni 1955 tillkallade dåvarande chefen för finansdepartementet, statsrådet P. E. Sköld, såsom sakkunniga regeringsrådet Enar Eckerberg (ordförande), numera f. d. kammarrättsrådet Thorsten Wikström och byråchefen i riksrevisionsverket Bertil Ehnбом med uppdrag att verkställa utredning rörande redogöraransvaret och anmärkningsprocessen jämte därmed sammanhängande frågor. I direktiven framhölls bl. a. att i anslutning till utredningen en översyn borde ske av formerna för eftergift och avskrivning beträffande statens fordringar. Handläggningen av dylika frågor syntes vara alltför omständlig och kännetecknades av viss osäkerhet från myndigheternas sida, enär bestämmelser på området antingen helt saknades eller var föråldrade. Även formerna för bevakningen av statsverkets fordringsanspråk borde inbegripas i utredningen.

Den 5 juli 1960 uppdrogs åt krigsrådet i försvarets civilförvaltning Curt Nilsson att såsom expert biträda de sakkunniga, som antagit benämningen *utredningen angående redogöraransvaret m. m.*

Utredningen avlämnade den 20 februari 1960 betänkande med förslag till förordning om förfarandet i anmärkningsmål m. m. (SOU 1960: 7). Betänkandet anmäldes för riksdagen i prop. 1961: 119 och förslaget antogs i huvudsak oförändrat av riksdagen (L¹U 41, rskr 335). Den härigenom genomförda lagstiftningen innebar bl. a. att det s. k. redogöraransvaret avskaffades (SFS 1961: 313).

Genom berörda betänkande SOU 1960: 7 avslutade utredningen sitt uppdrag i vad det avsett redogöraransvaret och anmärkningsprocessen. Uppdra-

get i övrigt avsåg såsom nyss nämnts formerna för bevakning, avskrivning och eftergift av statens fordringar. Utredningen har fattat sitt uppdrag i denna del så att här avses sådana statens fordringar, beträffande vilka beslutanderätten i sista hand ligger hos Kungl. Maj:t eller Kungl. Maj:t och riksdagen, men inte fordringar som hänför sig till statliga inrättningar, vilka utgör särskilda, från Kungl. Maj:t fristående rättssubjekt, t. ex. riksdagens verk. Utredningen har i sina författningsförslag för den förstnämnda gruppen använt beteckningen kronans fordringar.

Med skrivelse den 9 november 1962 har utredningen överlämnat betänkandet »Bevakning, avskrivning och eftergift av kronans fordringar» (SOU 1962: 49).

Över betänkandet har, efter remiss, *yttranden* avgetts av justitiekanslersämbetet, hovrätten för Västra Sverige, hovrätten för Övre Norrland, fängvårdsstyrelsen (numera kriminalvårdsstyrelsen), dåvarande arméintendenturförvaltningen, armétygförvaltningen, marinförvaltningen, flygförvaltningen, försvarets civilförvaltning, försvarets fabriksstyrelse, fortifikationsförvaltningen, socialstyrelsen, riksförsäkringsverket, arbetsmarknadsstyrelsen, bostadsstyrelsen, medicinalstyrelsen, statens institut för folkhälsan, generalpoststyrelsen (numera poststyrelsen), telestyrelsen, järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, luftfartsstyrelsen, kammarkollegiet, statskontoret, kammarrätten, generaltullstyrelsen, rikskontrollstyrelsen, sjömansskattenämnden, domänstyrelsen, lantbruksstyrelsen, lantmäteristyrelsen, sjöfartsstyrelsen, rikets allmänna kartverk, statens jordbruksnämnd, kommerskollegium, Sveriges geologiska undersökning, statens provningsanstalt, fullmäktige i riksbanken, fullmäktige i riksgäldskontoret, överståthållarämbetet, samtliga länsstyrelser, Karolinska sjukhuset, universitetet i Uppsala, Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut, statens veterinärmedicinska anstalt, Landsorganisationen i Sverige (LO), Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Statstjänstemännens riksförbund (SR), Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Sveriges advokatsamfund, Föreningen Sveriges kronokamrerare, Föreningen Sveriges landsfiskaler, Föreningen Sveriges stadsfogdar, Svenska exekutionsmännens riksförbund, Svenska företagares riksförbund och Stockholms handelskammare.

Vid remissbehandlingen har utredningens betänkande fått ett i huvudsak gynnsamt mottagande.

Utredningen har föreslagit att bestämmelser om bevakning och indrivning av kronans fordringar meddelas i en kungörelse samt att regler om avskrivning och medgivande av ackord rörande kronans fordringar i allmänhet ges i en förordning. Bestämmelser om ackord rörande skatter bör enligt utredningen *dels* infogas i uppbördsförordningen och *dels* utfärdas i en särskild förordning, som även upptar bestämmelser om avskrivning av

vissa skatter m. m. Författningsförslagen torde få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende som *bilagor 1—4*. Utredningen anser att rätt att efterge vissa slags fordringar, bl. a. affärsfordringar och skadeståndsfordringar, bör tillkomma Kungl. Maj:t med behörighet att i viss utsträckning delegera sådan eftergiftsrätt till myndighet. Utredningen förordar att sådant bemyndigande utverkas hos riksdagen. Författningsförslag i fråga om eftergift av fordringar har därför inte framlagts i betänkandet.

Utredningens författningsförslag innehåller endast till mindre del bestämmelser som kräver riksdagens medverkan. Bestämmelser om bevakning och indrivning av statens fordringar äger Kungl. Maj:t meddela utan att höra riksdagen. (Med indrivning förstås här och i det följande alla åtgärder för utfående av betalning. Begreppet tas alltså i en betydelse som är vidare än vad som menas med indrivning i uppbördsförordningen och bötesindrivningsförordningen.) Gällande generella avskrivningsregler har likaledes meddelats av Kungl. Maj:t. Däremot fordras för utfärdandet av bestämmelser om medgivande av ackord och meddelande av eftergift i fråga om statens fordringar i princip riksdagens medverkan. Jag ämnar därför i det följande föreslå att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att anta ackordsförslag och meddela eftergift samt att uppdra åt myndighet att besluta härom.

Vad utredningen och remissinstanserna anfört i förevarande spörsmål har väsentlig betydelse för bedömningen av en hemställan hos riksdagen om sådana bemyndiganden för Kungl. Maj:t, som jag nu har antytt. Jag kommer därför i det följande att, även i de delar där riksdagens beslut ej behövs, beröra vad som anförts om såväl bevakning och indrivning som avskrivning, ackord och eftergift i den utsträckning som erfordras för att erhålla tillräcklig uppfattning om innebörden av sådana bemyndiganden. Jag avser att därefter ingå på vad utredningen och remissinstanserna föreslagit om ackord rörande skatter m. m. samt avskrivning av vissa skatter.

Historik

Beträffande den historiska bakgrunden till nuvarande rättsläge i fråga om avskrivning samt bevakning och indrivning av kronans fordringar ävensom medgivande av ackord och meddelande av eftergift av kronans fordringsanspråk lämnas en utförlig redogörelse i utredningens betänkande, vartill jag hänvisar (s. 15—44). Här må blott erinras om följande.

Avskrivningsförfarandet grundar sig i väsentliga hänseenden på den ännu gällande förordningen den 11 december 1830 (nr 85) angående behandlingen av extraordinarie avskrivningsfrågor och anmärkningsmål. Förordningen tillkom i anledning av två särskilda skrivelser den 7 december 1829 av rikets ständer med begäran om förslag till allmän stadga om avskrivningar i sta-

tens räkenskaper. Samtidigt med utfärdandet av 1830 års förordning uppdrog Kungl. Maj:t åt vissa ämbetsverk att inkomma med förslag till bestämdare föreskrifter rörande grunderna och villkoren för avskrivningar i statens räkenskaper och eftergift av kronans fastställda fordringar. Sistnämnda fråga ansåg Kungl. Maj:t vara föremål för sin och ständernas gemensamma prövning. Ämbetsverken inkom år 1834 med gemensamt yttrande i anledning av uppdraget, men ärendet synes därefter inte ha föranlett vidare åtgärd.

Den grundläggande bestämmelsen i 1830 års förordning stadgar att extraordinarie avskrivning må beviljas endast då den förlust i penningar eller persedlar varom fråga är utreds vara tillkommen utan någons förvållande eller då tillgång till förlustens ersättning brister hos den eller dem, som därtill är lagligen förpliktade.

I anledning av en anmärkning av 1896 års riksdagsrevisorer begärde 1897 års riksdag (rskr 97) att Kungl. Maj:t måtte överväga vidsträcktare möjligheter till avskrivning av kronans fordringar. Framställningen ledde till utfärdandet av kungörelsen den 3 maj 1901 (nr 28) angående viss ändring i förenämnda förordning av år 1830. I kungörelsen stadgades att avskrivning fick ske — förutom i de fall då sådan redan förut varit medgiven — tio år efter fordringens uppkomst därest upprepade krav i viss ordning varit resultatlösa.

Då avskrivningsmöjligheterna enligt 1901 års kungörelse likväl visade sig otillräckliga ersattes den med kungörelsen den 29 september 1911 (nr 106) angående extra ordinarie avskrivning av vissa kronans utestående fordringar, som alltjämt gäller vid sidan av 1830 års förordning. Redogörelse för kungörelsens huvudsakliga innehåll lämnas i det följande.

Avskrivningsförfarandet har senare vid några tillfällen berörts av riksdagens revisorer. I anledning av vad revisorerna anfört i sin berättelse år 1936 begärde riksdagen en översyn av bestämmelserna rörande avskrivning av kronans fordringar (rskr 1937: 311, 5:o). Behovet av en utredning i ämnet underströks senare av 1945 års riksdag (rskr 352, 8:o).

Vad beträffar *bevakning* och *indrivning* av andra kronans fordringar än skatter och böter finns inte några enhetliga och allmänt gällande bestämmelser. Även denna fråga uppmärksammades av riksdagens revisorer i deras berättelse till 1937 års riksdag, vari revisorerna ansåg en ingående utredning på området erforderlig. Denna uppfattning delades av riksdagen, som gjorde framställning i saken hos Kungl. Maj:t (rskr 1937: 311, 7:o).

I anledning härav uppdrogs åt dåvarande riksräkenskapsverket att avge utlåtande och förslag, vilket skedde i promemoria den 8 augusti 1942. Promemorian utmynnade vad angår bevakning och indrivning i ett diskussionsförslag till författning, för vilket redogörelse lämnas på s. 30—31 i utredningens betänkande. Förslaget föranledde dock inte några åtgärder.

Riksdagsrevisorerna har senare berört frågan om indrivning av kronans fordringar, nämligen i sin berättelse till 1960 års riksdag. Revisorerna ifrågasatte bl. a., om den nuvarande organisationen för tillvaratagande av kronans rätt i förevarande hänseende var den effektivast möjliga och fann önskvärt att en utredning i ämnet kom till stånd. I denna riktning uttalade sig även riksdagen (rskr 1960: 368).

Frågan om bestämmelser rörande *medgivande av ackord* på kronans vägnar och *meddelande av eftergift* av kronans fordringar har uppmärksamats först under senare tid. Sålunda upptogs dessa frågor till behandling i riksräkenskapsverkets nyssnämnda promemoria år 1942. Verket framhöll därvid bl. a. att Kungl. Maj:ts möjligheter att biträda ackord och att meddela eftergift av fordringsanspråk borde utvidgas.

Dessförinnan hade dock ackordsfrågan uppmärksamats i samband med att riksdagen bemyndigat Kungl. Maj:t att biträda ackord beträffande fordringar avseende lån av statsmedel. Det första bemyndigandet av detta slag tillkom år 1929 (prop. 1929: 149, SU 44, rskr 97). Även beträffande frånträdande av kronans fordringar genom eftergift föreligger vissa bemyndiganden från riksdagen. Så t. ex. har riksdagen sedan år 1945 för ett budgetår i sänder bemyndigat Kungl. Maj:t att besluta om avstående av vissa kronans skadeståndsanspråk, uppkomna inom försvarsväsendet. Vidare har riksdagen lämnat Kungl. Maj:t visst bemyndigande att efterge skyldighet att återbetala felaktigt utbetalda löner och pensioner (prop. 1946: 375, SU 305, rskr 565).

Bevakning och indrivning

Gällande bestämmelser och praxis

Såsom framgår av det föregående finns inga enhetliga och allmänt gällande bestämmelser om bevakning och indrivning av de kronans fordringar som avser annat än skatter och böter. Det ligger emellertid i sakens natur att varje myndighet har att verka i detta syfte beträffande fordringar som uppkommit inom dess förvaltningsområde. Har myndighet erhållit Kungl. Maj:ts uppdrag att förvalta statliga lån innebär detta vanligen även skyldighet att bevaka ochindriva förfallna räntor och amorteringar på lånen. Vidare finns närmare ehuru tämligen sparsamma bestämmelser om bevakning och indrivning i en del instruktioner och arbetsordningar för statliga myndigheter samt i låneförfattningar. Med stöd av sådana bestämmelser har flera myndigheter utarbetat föreskrifter om det närmare förfarandet i berörda hänseenden, och i andra fall har en fast praxis utbildat sig.

I betänkandet lämnas på s. 44—59 en redogörelse för särskilda bestämmelser om bevakning och indrivning beträffande ett antal verk samt för hur det praktiska förfarandet härför utbildats i dessa fall. Från denna redogörelse torde här få återges följande.

Som exempel på verk, som enligt sin instruktion har att handlägga hithörande ärenden, anges *försvarets civilförvaltning*. Civilförvaltningens åligganden avser skaderegleringsverksamhet, indrivningsverksamhet och övriga rättsliga angelägenheter inom krigsmakten. Civilförvaltningen har utfärdat föreskrifter och anvisningar angående förfarandet i ersättningsmål m. m., vilka gäller för försvarets regionala och lokala myndigheter samt i tillämpliga delar vid centrala förvaltningsmyndigheter i såväl fred som krig. Reglerna innebär att då militär befattningshavare eller domstol ålagt någon ersättningsskyldighet bevakas fordringen av befattningshavare som av vederbörande förbandschef fått i uppdrag att handlägga bevakningsärenden. För bevakningens utförande har meddelats närmare bestämmelser i anvisningarna. Blir krav på betalning resultatöst, överlämnas ärendet till försvarets civilförvaltning för fortsatt handläggning. För denna indrivningsverksamhet finns inga bestämmelser utfärdade men en viss på erfarenhet grundad praxis har givetvis utbildat sig. Rörande omfattningen av verksamheten må nämnas att varje år bokförs ca 1 000 nya ärenden, vilka är i specifik mening indrivningsärenden, enär tidigare krav på betalning visat sig resultatlösa. Ärendena avser vitt skilda typer av fordringar; ca 55 % av deras antal avser ersättning för förkomna persedlar, 8 % förpassningskostnader och 10 % för mycket erhållen lön; ca 17 % avser betalning för varor, hyra eller arrende, medan återstående 10 % utgör skadeståndsfordringar.

De större affärsdrivande verken omhänderhar vart för sig bevakning och indrivning av sina fordringar genom sin juridiska byrå eller ombudsman. Normalt börjar emellertid indrivningsarbetet hos vederbörande lokala organ resp. andra centrala byråer än de juridiska men fullföljs hos de sistnämnda.

Beträffande frekvensen av indrivningsärendena hos de affärsdrivande verken lämnas i betänkandet bl. a. följande uppgifter.

Av ca 2 900 ärenden, som år 1960 inkom till *telestyrelsens* ombudsmannaexpedition, föranledde 2 400 ansökan om betalningsföreläggande, 2 lagsökning och 27 stämning. Hos *statens järnvägar* inkom år 1960 till distriktens ombudsmän 1 828 indrivningsärenden, av vilka 348 föranledde ansökan om betalningsföreläggande, 44 lagsökning och 400 stämning. Till *vattenfallsstyrelsen* inkom samma år 848 indrivningsärenden; 412 föranledde ansökan om betalningsföreläggande, 3 lagsökning och 2 stämning. Antalet till *domänfiskalen* år 1960 inkomna indrivningsärenden utgjorde 808, varav 331 föranledde ansökan om betalningsföreläggande och 77 lagsökning. Dessa domänverkets fordringsärenden, som på grund av utebliven betalning o. d.

överlämnats till domänfiskalen, avsåg huvudsakligen köpelikvider och arrendeavgifter.

Inom statsförvaltningen finns ett antal *smärre inrättningar*, vilka mot avgift enligt taxor tillhandagår allmänheten med vissa tjänster. Ofta saknar dessa myndigheter möjlighet att själva vidta rättsliga åtgärder mot gäldenär. I dylika fall överlämnas ärendet i allmänhet till inkassofirma.

Som exempel på verk, som handhar förvaltningen av statliga lån med därmed följande skyldighet att ombesörja bevakning och indrivning, anges i betänkandet bl. a. *poststyrelsen*, som bevakar statens fordringar på grund av utlämnade studielån, flyktinglån och garantilån. Vidare nämns *arbetsmarknadsverket*, som handhar ett antal socialt betingade lån, samt *medicinalstyrelsen*, som bevakar vissa lån till tandläkare och utländska läkare.

En omfattande verksamhet avseende bevakning och indrivning av fordringar utövas av *bostadsstyrelsen* och dess lokala organ, *länsbostadsnämnderna*. Verksamheten grundar sig i första hand på utfärdade instruktioner.

Enligt uppgift i betänkandet utgjorde antalet lagsökningar under budgetåren 1959/60 och 1960/61 på grund av bostadsstyrelsens och länsbostadsnämndernas låneverksamhet sammanlagt ca 700, varav ca 400 fullföljdes. Det totala influtna ränte- och amorteringsbeloppet uppgick nämnda budgetår till ca 202 resp. 232 milj. kr. Av sistnämnda belopp utgjorde ca 613 000 resp. 729 000 kr. resultatet av indrivningsverksamhet i egentlig mening.

För jordbruksnäringen utlämnade lån bevakas huvudsakligen av *lantbruksnämnderna*, som det instruktionsmässigt åligger att företräda Kungl. Maj:t och kronan gentemot den som erhållit lån eller bidrag eller eljest är skyldig att erlægga betalning till sådan nämnd. Nämnderna skall vidare, i den mån förhållandena föranleder därtill, vidta åtgärder för indrivning av förfallna belopp och i sådant syfte besluta om lagsökning, konkursansökning eller annan lämplig åtgärd ävensom på Kungl. Maj:ts och kronans vägnar tala och svara för den egendom, som de förvaltar.

En omfattande förvaltning av fordringar handhas av *statskontorets fondbyrå*. Beträffande denna verksamhet må nämnas att största delen av lånerörelsen avser att hjälpa företagare med svag ekonomi. På grund härav undviks såvitt möjligt lagsökning.

Vidare må nämnas att vissa statliga lån bevakas av *riksbanken*. Dessa statslån utgör till största delen sådana som avser att möjliggöra bostadsförbättring samt rationalisering och utvidgning av jordbruket. Med stöd av riksdagens beslut (prop. 1940:281, SU 210, rskr 373) har Kungl. Maj:t den 24 mars 1949 bemyndigat riksbanken att beträffande flertalet av dessa — efter prövning av omständigheterna i varje föreliggande fall — på vissa villkor biträda ackord i eller utom gäldenärs eller löftesmans konkurs ävensom eljest vid gäldenärs eller löftesmans obestånd helt eller delvis efterge långivarens rätt, så ock, där särskilt vägande skäl därtill föranle-

der, medge betalningsansånd även i fall då dylikt anstånd ej påkallas av galdenårs eller löftesmans iråkade obestånd.

Vad nu sagts om bevakning grundar sig på den nyss berörda, i sakens natur liggande skyldigheten för varje statlig myndighet att bevaka sådan kronans fordran som uppkommit inom dess förvaltningsområde eller eljest omhänderhas av myndigheten. För vissa myndigheter finns emellertid en allmän skyldighet att bevaka kronans rätt. Till en början må erinras om det för *justitiekanslern* i instruktionen den 30 december 1947 (nr 1014) för justitiekanslersämbetet stadgade åliggandet att under Kungl. Maj:t bevaka kronans rätt — en skyldighet som givetvis dock inte kan avse bevakning i detalj. I instruktionen den 6 december 1957 (nr 651) för *kammarkollegiet* finns bestämmelse om skyldighet för kollegiet att bevaka det allmännas intressen vid förberedelse av vissa företag enligt vattenlagen samt att bevaka rätten till viss fast egendom. Nu nämnda skyldighet torde i förekommande fall även avse fordringsbevakning.

En omfattande skyldighet att bevaka kronans rätt i olika avseenden åligger *länsstyrelse*. Sålunda föreskrivs i 6 § länsstyrelseinstruktionen den 30 maj 1958 (nr 333) bl. a., att det åligger länsstyrelse att, i den mån detta ej ankommer på annan myndighet, förvalta av statsmedel utlämnade lån och förskott, vaka över att avgivna skuldförbindelser bibehålls i gällande kraft och att lämnade säkerheter är betryggande, vidta vederbörliga åtgärder för utkrävande av kronans rätt samt tillse att sådan inom länet befintlig fast och lös egendom, som tillhör staten eller varöver staten eljest har vård och inseende, inte vanvårdas eller obehörigen disponeras.

Enbart den omständigheten att myndigheten skall i visst avseende bevaka kronans rätt innebär emellertid ej, att myndigheten äger föra talan inför domstol i mål som avser sådan rätt. Sålunda har landsfiskal inte ansetts äga föra kronans talan i rättegång som uppkommit i konkurs vari landsfiskalen bevakat kronans fordringar.

I betänkandet anføres i nämnda hänseende bl. a.

De myndigheter som äger föra kronans talan i civilmål är — förutom justitiekanslern samt överståthållarämbetet och länsstyrelserna — såvitt utredningen kunnat utröna fångvårdsstyrelsen, försvarets civilförvaltning, fortifikationsförvaltningen, riksförsäkringsverket, arbetsmarknadsstyrelsen, bostadsstyrelsen, civilförsvarsstyrelsen, generalpoststyrelsen, telestyrelsen, järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, luftfartsstyrelsen, djurgårdsnämnden, kammarkollegiet, statskontorets fondbyrå, generaltullstyrelsen, domänstyrelsen, lantbruksstyrelsen, jordbruksnämnden, sjöfartsstyrelsen och exportkreditnämnden. Erinras må, att då t. ex. universitet eller domkapitel för talan inför domstol, torde saken inte gälla någon kronans rätt. Behörigheten att föra talan framgår i allmänhet av vederbörlig myndighets instruktion. Som exempel på mer inskränkt behörighet må nämnas stadgandet i 4 § instruktionen för fortifikationsförvaltningen, att det tillkommer förvaltningen att inom sitt ämbetsområde bevaka kronans rätt samt tala och svara i mål och ärenden som rör krigsmak-

tens fasta egendom. I vissa instruktioner har behörigheten att föra talan inför domstol inte tillagts myndigheten som sådan utan viss myndighetens befattningshavare.

Myndighet som inte själv äger behörighet av nämnda slag har att när fråga uppkommer om domstolsprocess hos vederbörande länsstyrelse begära förordnande av ombud som skall föra talan inför domstol. Enligt 7 § 2 mom. första stycket länsstyrelseinstruktionen har länsstyrelsen nämligen att i mål, där kronans rätt skall bevakas av länsstyrelsen, därtill förordna ombud med den befogenhet som i varje särskilt fall erfordras; det åligger även länsstyrelsen att tillse, att erforderliga åtgärder till fullföljd av kronans talan behöriigen vidtas.

I fortsättningen erinras i betänkandet om att nämnda bestämmelser i länsstyrelseinstruktionen alltmer kommit ur bruk, bl. a. beroende på att praxis utvecklats i den riktningen att även myndigheter som saknar behörighet att föra talan inför rätta likväl själva handlägger åtminstone sådana i indrivningsverksamhet förekommande ärenden som ansökan vid domstol om betalningsföreläggande eller lagsökning.

Enligt 2 § instruktionen för justitiekanslersämbetet skall justitiekanslern i mål, som rör kronans rätt — där det ej ankommer på annan myndighet — föra eller låta föra Kungl. Maj:ts talan samt, på sätt därom är stadgat, besluta om fullföljande av talan i sådana mål. Därest underdomstol meddelat dom i rättegång, i vilken kronans talan förts av ombud som förordnats av länsstyrelse, tillkommer det justitiekanslern att avgöra frågan om fullföljd av kronans talan till högre instans. Annan processbehörig myndighet än länsstyrelse prövar däremot själv fullföljdsfrågan. Justitiekanslersämbetets rätt att företräda kronan i överrätterna gäller vare sig kronan är kårande eller svarande.

Utredningen

Enligt utredningens bedömning ombesörjs bevakning och indrivning av kronans fordringar på ett i huvudsak tillfredsställande sätt av de myndigheter, som är organiserade för sådan verksamhet. Utredningen anser detta särskilt gälla de större affärsdrivande verken samt försvarets civilförvaltning och statskontorets fondbyrå, vilka på grund av fordringarnas stora antal måst anställa speciell personal för ändamålet. Här om anför utredningen bl. a.

Enligt utredningens mening är härvidlag organisationen av indrivningsverksamheten inom försvarsväsendet förebildlig, enär den i sista hand ombesörjs centralt av juridiska byrån hos försvarets civilförvaltning. Någon motsvarande organisation finns emellertid inte inom den civila statsförvaltningen, i följd varav vissa smärre myndigheter se sig nödsakade att anlita inkassoförelag för indrivning av sina fordringar. Det synes därför önskvärt att sådana myndigheter, vilka inte ha personal som utbildats till experter på indrivning av fordringar, skall kunna överlämna sina indrivningsärenden till statlig myndighet som förfogar över dylik expertis. En sådan myndighet

skulle även kunna lämna andra myndigheter råd och anvisningar i fall då dessa myndigheter själva anses böra indriva sina fordringar. Behovet av en sådan anordning synes bestyrkas därav, att t. ex. försvarets civilförvaltning i stor utsträckning får förfrågningar i rättsärenden från andra myndigheter, däribland även sådana som inte tillhör försvarsväsendet. Klart är, att enligt det nu rådande systemet tjänstemän som normalt har andra arbetsuppgifter än handläggning av indrivningsärenden, när sådana likväl förekommer, tvingas öda tid på att inhämta kunskaper om indrivning m. m. för vilka de endast sällan har användning i sin tjänsteutövning.

Utredningen föreslår på grund härav inrättandet av en *b e v a k n i n g s m y n d i g h e t* med uppgift att bevaka och indriva den civila statsförvaltningens fordringar samt att kammarkollegiet får detta åliggande. Även försvarets civilförvaltning bör få ställning av bevakningsmyndighet, nämligen vad gäller försvarsväsendet. Då avsaknaden av närmare bestämmelser om innebörden av myndigheternas åliggande att indriva fordringar, som uppkommit inom vederbörandes ämbetsområde, vållat svårigheter i indrivningsverksamheten, föreslår utredningen att denna fråga regleras i författning (se bilaga 1). Utredningen anser vidare att den nuvarande ordningen, enligt vilken länsstyrelse har att förordna rättegångsombud att företräda kronan när vederbörande myndighet ej äger att själv stämma till domstol, inte är rationell. Den upplyser om att praxis utbildat sig högst olika hos olika myndigheter i fråga om betalningsansånd liksom eljest beträffande indrivningsförfarandets närmare utformning. Enligt utredningens mening är denna skillnad, förutom att den ur gäldenärens synpunkt kan te sig omotiverad och obillig, i stort sett omotiverad även ur synpunkten av ett effektivt indrivningsförfarande. Utredningen finner behov och möjlighet föreligga att tillskapa i dessa avseenden allmänt gällande regler. Slutligen förordar utredningen att man genom en författningsbestämmelse söker åstadkomma ett intimare samarbete mellan de myndigheter som i större omfattning har att utöva indrivningsverksamhet.

Utredningen erinrar om att det f. n. finns bestämmelser som utförligt reglerar indrivningsförfarandet beträffande böter och viten samt skatter. Utredningen finner det uppenbart, att indrivning av sådana fordringar på grund av deras karaktär bör gestaltas i viss mån annorlunda än indrivning av kronans fordringar i allmänhet. Särbestämmelser för indrivningsverksamhet av förstnämnda slag är därför berättigade. De gällande bestämmelserna om indrivning av dessa fordringar medför ett särskilt förfarande, som betingas av fordringarnas art och omfattning samt det förhållandet att de är omedelbart exigibla. Utredningen har därför ansett, att böter och viten samt skatter uttryckligen bör undantas från tillämpningsområdet för de bestämmelser som utredningen föreslår. Detsamma bör enligt utredningens mening gälla lån av statsmedel, enär dessa fordringar redan f. n. handhas av myndigheter som antingen inrättats för bl. a. fordringarnas bevakning och indrivning, såsom länsbostadsnäm-

derna och lantbruksnämnderna, eller som fått denna uppgift sig anförtrorra just därför att de ansetts väl skickade att sköta densamma.

Med skatter bör enligt utredningen i detta sammanhang förstås sådana intäkter som i riksstaten anges vara bevilling. Fordringar som författningens enligt skall indrivnas i samma ordning som skatter, t. ex. folkpensionsavgifter, arbetsgivaravgifter m. m., omfattas inte av de föreslagna bestämmelserna. Däremot avser de sådan fordran som kronan i egenskap av arbetsgivare kan äga hos arbetstagare jämlikt 76 § uppbördsförordningen, dvs. på grund av att kronan betalt skatt, för vilken kronan i egenskap av arbetsgivare underlåtit att verkställa skatteavdrag.

Med viten avses givetvis endast offentligrättsliga sådana, ej t. ex. kontraktsviten.

Genom att skatter, böter och viten samt lån av statsmedel föreslås undantagna kommer bestämmelserna om bevakning och indrivning i likhet med förslaget om avskrivning och ackord (bilaga 2) att i huvudsak ha tillämpning på sådana kronans fordringar, vilka härflyter från statens affärsverksamhet eller dess tillhandahållande i övrigt av olika slags tjänster eller vilka grundar sig på skadestånds- eller annan ersättnings skyldighet.

Beträffande förslaget att kammarkollegiet skall vara bevakningsmyndighet för den civila statsförvaltningen framhåller utredningen.

Behovet av en central myndighet, som kan omhänderha bevakning och indrivning av fordringar uppkomna hos sådana civila myndigheter vilka inte själva äger erfarenhet av fordringsindrivning, torde vara obestriddigt. Enligt utredningens mening skulle antingen statskontoret, nämligen dess fondbyrå, eller kammarkollegiet kunna i första hand komma i fråga för erhållande av nämnda uppgift. Emellertid är frågan om fondbyråns ställning och handhavandet av dess arbetsuppgifter föremål för utredning. Med hänsyn till ovissheten i fråga om fondbyråns framtida ställning torde statskontoret inte böra ifrågakomma som bevakningsmyndighet. Men även oavsett detta synes kammarkollegiet vara att föredraga som bevakningsmyndighet. För en sådan anordning har utredningen funnit särskilt stöd däri, att det redan f. n. och av ålder åligger kollegiet att bevaka kronans rätt på olika områden, vilket medfört att kollegiet å sitt advokatfiskalskontor förfogar över jurister med sådan processvana som måste anses önskvärd för en framgångsrik indrivningsverksamhet. Utredningen har inte ansett påkallat att i förevarande sammanhang behandla frågan huruvida, därest kammarkollegiet blir bevakningsmyndighet, utökning av dess personal blir erforderlig.

Utredningen föreslår att varje Kungl. Maj:t direkt underordnad myndighet i förekommande fall skall äga påkalla utmätning eller annan verkställighet samt bevaka fordran i gäldenärens eller löftesmans konkurs. I denna del grundas förslaget på gällande rätt. Beträffande behörigheten i övrigt, som f. n. är oklar, föreslår utredningen att varje självständig myndighet skall få medge ett års anstånd med betalning av fordran samt äga rätt att ansöka om betalningsföreläggande eller göra lagsökning samt uppdra åt all-

män åklagare att i samband med talan om ansvar utföra kronans målsägandetalan. Myndighet bör även kunna överlämna fordringsärende till bevakningsmyndighet för fortsatt indrivning.

Vidare framhåller utredningen, att det när en förfallen fordran under längre tid förblir ogulden är av vikt att indrivningen handhas av sakkunnig myndighet. Myndighet som erhållit särskilt förordnande enligt 7 § i den föreslagna avskrivningsförordningen — dvs. är behörig att verkställa avskrivning och medge ackord oavsett beloppets storlek — får anses vara sakkunnig i nämnda hänseende. Bedömandet av vilka myndigheter som skall erhålla dylikt förordnande avses ankomma på Kungl. Maj:t. Myndigheter med vederbörligt förordnande kan förutsättas hålla sin hand över sina underordnade förvaltningsorgan och vid behov ingripa i deras verksamhet, så att även av dem omhänderthavda fordringar kan anses stå under sakkunnig vård.

I fortsättningen anför utredningen.

För övriga myndigheter däremot har utredningen ansett böra gälla, att av dem förvaltade fordringar skall senast ett år efter förfallodagen överlämnas till bevakningsmyndighet för vidtagande av de åtgärder som denna myndighet må finna påkallade. Har emellertid betalningsansånd medgetts, måhända att gälla under hela året närmast efter fordringens ursprungliga förfallodag, och kan det — exempelvis på grund av gäldenärens under respittiden visade vilja och förmåga att genom avbetalningar nedbringa fordringsbeloppet — med fog antas att fordringen inom rimlig tid kommer att inflyta, synes det inte påkallat att fordringsärendet överlämnas till bevakningsmyndighet.

Remissyttrandena

Utredningens förslag till allmän uppläggning av bevakning och indrivning av kronans fordringar tillstyrks av remissinstanserna, som i allmänhet finner förslaget välgrundat och ägnat att åstadkomma en effektiv och enhetlig tillämpning.

Riksförsäkringsverket framhåller att enhetliga bestämmelser om bevakning och indrivning av kronans fordringar saknas och anser att utredningens förslag i stort sett är väl ägnat att tjäna som allmänt rättesnöre. För det stora antal myndigheter, som saknar större erfarenhet av indrivningsverksamhet, torde klagörandet av vilka åtgärder myndigheterna själva äger vidta ävensom den föreslagna möjligheten till rättslig assistans från bevakningsmyndighet komma att medföra en effektivisering av indrivningsarbetet.

Kammarkollegiet tillstyrker förslaget och anför.

Såsom framgår av betänkandet föreligger ett påtagligt behov av enhetliga och allmänt gällande bestämmelser rörande myndigheternas behörighet och skyldigheter i fråga om bevakning och indrivning av kronans fordringar.

Enligt kollegiets mening innebär utredningens förslag till dylika bestämmelser ett effektivt och rationellt förfarande för bevaknings- och indrivningsverksamheten.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län anför.

Befattningen med statsverkets fordringar inom länsstyrelsens förvaltningsområde har hittills i vissa betydelsefulla avseenden bl. a. hämmats av inte blott en känsla av osäkerhet om de befogenheter, som därvidlag kan tillkomma länsstyrelsen, utan även av avsaknad av befogenhet att vidtaga önskvärda åtgärder, som inte tål dröjsmål för att på bästa sätt tillgodose statsverkets intressen. De föreliggande förslagen måste därför hälsas med tillfredsställelse, enär desamma skapar klarhet i förut ovissa förhållanden och ger länsstyrelsen utökade möjligheter i den sin verksamhet, som avses med förslagen. Länsstyrelsen vill därför tillstyrka, att desamma i huvudsak genomförs.

Förslaget tillstyrks även av *länsstyrelsen i Örebro län*, som finner det föga rationellt, att tjänstemän, som normalt har andra arbetsuppgifter än indrivningsärenden, skall tvingas att offra avsevärd tid och arbete på att tillägna sig nödiga kunskaper om indrivningsärendenas handläggning, då dylika kunskaper kanske för myndighetens del kommer till användning endast i relativt sällsynta fall. Länsstyrelsen påpekar att sådana ärenden, som avses i utredningens förslag till kungörelse, kan beräknas förekomma i mycket ringa omfattning. Länsstyrelsen understryker särskilt utredningens uttalande, att den nuvarande ordningen, enligt vilken länsstyrelsen har att förordna rättegångsombud att företräda kronan, när vederbörande myndighet ej själv äger stämma till domstol, inte är rationell. F. ö. kan länsstyrelsen själv knappast anses ha någon för processföring särskilt utbildad personal och är med sin ständigt ökade arbetsbörda ej i tillfälle att avstå från personal för en för länsstyrelsens normala verksamhet främmande indrivningsverksamhet.

Tolkningen av begreppet skatt har föranlett vissa uttalanden. SACO finner detta begrepp oklart och påpekar att viss skatt enligt motiveringen till författningstexten trots undantagandet ändå avses skola falla in under författningen. Begreppet skatt bör enligt SACO definieras i författningstexten.

Generaltullstyrelsen framhåller att de till egentliga statsinkomster hänförliga riksstatsmedel, som uppbärs av tullverket, redovisas antingen som skatter under titeln för tullmedel resp. någon av titlarna för de särskilda skatterna, eller ock som uppbörd i statens verksamhet under någon av titlarna för växtskyddsavgifter, skeppsmättningsavgifter samt fyr- och båkmedel. Införsel-, kompensations- och regleringsavgifter på jordbrukets och fiskets område upptas över huvud taget ej i riksstaten. Av de nämnda titlarna i riksstaten rubriceras tullmedel och titlarna avseende de särskilda skatterna som bevilling. Styrelsen vill emellertid framhålla, att som tullmedel redovisas, förutom tull, åtskilliga intäkter av olika slag, såsom anståndspenningar enligt 158 § tullstadgan den 7 oktober 1927 (nr 391),

bokföringspenningar enligt 177 § tullstadgan och provianteringsfrilagersavgift m. m. Därest under begreppet skatt inbegrips allt som i riksstaten formellt anges utgöra bevillning, skulle fordringar avseende medel av nyssnämnda slag komma att behandlas i den för skatter stadgade ordningen. Enär av tullmedlen endast tull torde vara att anse som bevillning i egentlig bemärkelse, kan det ifrågasättas, om det inte vore lämpligare att av tullmedlen betrakta endast tull som skatt.

I *statskontorets* yttrande framhålls att kungörelsen enligt 1 § inte skall tillämpas beträffande bl. a. statens reguljära låneverksamhet. Fordringar till följd av statliga kreditgarantier har däremot ej särskilt undantagits. Statskontoret utgår därför ifrån att kungörelsen avses inbegripa sådana fordringar. Liknande synpunkter anförs av *lantbruksstyrelsen*.

Även *riksrevisionsverket* anser att utformningen av 1 § ger detta resultat. Emellertid anser verket att sådana statsverkets fordringar som uppkommit genom inlösen av garantilån bör handläggas efter de bestämmelser som gäller för lånets indrivning och bevakning. Fordran på grund av statlig kreditgaranti bör därför undantas från tillämpningsområdet för bestämmelser i förevarande ämne.

Förslaget att inrätta särskilda *b e v a k n i n g s m y n d i g h e t e r* och att som sådana utses försvarets civilförvaltning resp. kammarkollegiet godtas i allmänhet av remissinstanserna. *Kammarrätten* erinrar om att förslaget att inrätta särskilda bevakningsmyndigheter tillgodoser ett gammalt önskemål. Vidare framhålls att om civilförvaltningen blir bevakningsmyndighet för försvarsväsendet detta inte innebär någon saklig ändring. Vad beträffar bevakningsmyndigheten för den civila statsförvaltningen anser kammarrätten på av utredningen anförda skäl att kammarkollegiet närmast bör ifrågakomma.

Kammarkollegiet framhåller att uppgiften för kollegiet att fungera såsom bevakningsmyndighet för den civila statsförvaltningen ligger väl i linje med kollegiets instruktionsenliga arbetsuppgifter och med det förhållandet att kollegiet sedan länge och i ökande utsträckning nyttjas av andra enheter inom förvaltningen såsom konsulterande organ i skilda rättsfrågor.

Statskontoret anför i denna fråga att behovet av en central myndighet, som kan omhänderha bevakning och indrivning av kronans fordringar, är obestridligt. Statsförvaltningens olika myndigheter behöver emellertid inte endast hjälp med dithörande arbetsuppgifter. Även i andra fall, då fråga uppkommer hos myndighet om tillvaratagandet av statsverkets rätt, exempelvis vid krav mot staten och i liknande situationer, föreligger ofta ett behov av rättshjälp. Riksdagens revisorer har flera gånger framhållit vikten av ökad rationalisering och samordning vid tillgodoseende av kronans intressen (1959 års riksdagsrevisorerers berättelse, § 31, och 1962 års riksdagsrevisorerers berättelse, § 1, jfr även statskontorets utlåtande den 29 januari 1963 över sistnämnda paragraf). Inrättandet av en bevakningsmyndighet

för den civila statsförvaltningens indrivningsverksamhet öppnar möjlighet att tillgodose myndigheternas rättshjälpsbehov inom ett vidare område.

Den föreslagna lösningen tillstyrks vidare av *riksrevisionsverket*, *Sveriges geologiska undersökning* och *länsstyrelserna i Stockholms, Östergötlands och Jönköpings län* samt av *LO*. Därvid förordas från några håll att personalen på statskontorets fondbyrå överförs till kammarkollegiet.

Principen att till en bevakningsmyndighet sammanföra statliga fordringar från de myndigheter, där fordringsförvaltning förekommer endast i mindre omfattning, anser *fullmäktige i riksbanken* riktig, men fullmäktige finner det vanskligt att ha en mening om genomförandet av principen med hänsyn till svårigheterna att mera konkret föreställa sig vilka fordringar det är fråga om och dess antals- och beloppsmässiga fördelning. Fullmäktige anför fortsättningsvis.

Om den gemensamma bevakningsmyndigheten främst bör vara en processinstans, kompetent att bedöma rättsfrågor och utföra rättegångar och att genomföra förlikningar, väsentligen grundade på juridiska bedömningar, synes ej något vara att invända mot förslaget att såsom statens allmänna civila bevakningsmyndighet skall utses kammarkollegiet. Är däremot önskemålet — såsom riksdagsrevisorerna i sin berättelse till 1960 års riksdag närmast torde ha avsett — att åstadkomma en myndighet för inkasso-verksamhet, vilken skall kunna på ett effektivt sätt driva på försumliga betalare — om så erfordras även med begagnande av lagsökning, betalningsföreläggande eller utmätning — men utan egentliga resurser för genomförande av kvalificerade rättegångar, synes förslaget tveksamt. Fullmäktige fäster därvid mindre avseende vid det förhållandet att kammarkollegiet torde sakna av riksdagsrevisorerna efterlyst »personal med långvarig och omfattande erfarenhet på området», vilken brist väl tiden kan avhjälpa, än vid den organisatoriska bristen, att kollegiet saknar lokalorgan. Riksbankens erfarenhet beträffande indrivningsverksamhet rörande skilda låneformer ger nämligen klart vid handen, att sådan verksamhet effektivt kan bedrivas endast av lokalt arbetande instanser med särskild inriktning härpå. Statligt centralt bedriven indrivningsverksamhet kan blott alltför lätt leda till att såsom normal arbetsrutin antas, att först skaffar man sig en exekutionstitel, sedan konstaterar man genom ett utmätningförsök att utmätningbar egendom saknas, och därefter läggs ärendet åt sidan. Decentraliserade indrivningsorgan har däremot möjligheter att genom direkta kontakter med gäldenären och hans omgivning liksom genom att allmänt följa vad som lokalt sker kunna bedöma när och hur ett mera framgångsrikt indrivningsförsök kan insättas. Ändrade arbets- och inkomstförhållanden, skatteåterbäringar och tillfälliga kapitalinkomster genom t. ex. arv eller lotterivinster är sådana förhållanden som lättast bevakas lokalt. Har en fordran ursprungligen uppkommit hos en lokal myndighet, lär en central civil bevakningsmyndighet, som övertagit bevakningen av fordringen, i allmänhet visserligen kunna påräkna bistånd från den lokala myndigheten. Men bakom den utredning som nu skett ligger tydligen uppfattningen att dessa lokala instanser, för vilka enstaka förekommande indrivningsuppgifter ter sig främmande, ej kunna på tillbörligt sätt ta hand om denna verksamhets-

gren. Från nu antagen utgångspunkt — att det främst är den statliga inkassoverksamheten som bör befrämjas — vill fullmäktige därför ifrågasätta, om det framlagda förslaget är upplagt på lämpligt sätt.

Departementschefen

Generella regler om bevakning och indrivning har hittills saknats i fråga om andra fordringar än skatter och böter. Behovet av sådana bestämmelser även för andra statsverkets fordringar får anses tydligt framgå av betänkandet. I detta understryks, att bristen på regler om bevakning och indrivning torde ha inverkat menligt på myndigheternas aktivitet när det gällt att hävda statsverkets fordringsanspråk. Särskilt hämmande synes därvid ha varit tveksamheten beträffande myndighets rätt att företräda statsverket inför domstolar och exekutiva myndigheter. Men även den omständigheten att bevakning och indrivning av fordringar i stor utsträckning omhändershas av personal, vars utbildning och normala arbetsuppgifter avser helt annan verksamhet, torde enligt vad utredningen uttalar motverka att det bästa indrivningsresultatet uppnås.

Utredningen har föreslagit bestämmelser som syftar till att råda bot på nämnda brister och även i övrigt effektivisera indrivningen av statsverkets fordringar. Varje självständig myndighet skall aktivt verka för att fordringar betalas samt får rätt att påkalla verkställighet och i viss utsträckning medge betalningsansånd och yrka betalning inför domstol. En viktig punkt i förslaget är inrättandet av bevakningsmyndighet för den civila statsförvaltningens del. Till denna myndighet skall ärende angående obetald fordran i princip överlämnas sedan ett år förflutit från förfallodagen och även tidigare när myndighet som har fordringen om hand finner det påkallat. För försvarsväsendets del föreslås att försvarets civilförvaltning blir bevakningsmyndighet. Kammarkollegiet föreslås som bevakningsmyndighet för den civila statsförvaltningen. Vissa myndigheter — nämligen sådana som skall äga rätt att avskrivna fordran och medge ackord utan hänsyn till beloppsgräns — är dock enligt förslaget inte i något fall skyldiga att överlämna fordringsärende till bevakningsmyndigheten. Utredningen anser att detta bör gälla beträffande större myndigheter, bl. a. de affärsdrivande verken, som redan f. n. har särskild personal för bevakning och indrivning av fordringar.

Den principiella uppläggningsen av det föreslagna systemet har mötts med gillande av remissinstanserna. Jag anser liksom dessa att utredningens förslag är väl ägnat att läggas till grund för omorganisation av bevaknings- och indrivningsförfarandet. Vad som föreslagits om myndighets behörighet att i rättsligt avseende göra fordran gällande innebär enligt min mening en i stort sett lämplig avvägning. Inrättandet av bevakningsmyndighet torde

för försvarsväsendets del knappast innebära någon ändring i sak. För den civila statsförvaltningen bör däremot denna ordning medföra en väsentlig effektivisering av indrivningen. Rent praktiskt vinnns också den fördelen att tjänstemän som normalt har andra arbetsuppgifter än att indriva fordringar inte behöver offra avsevärd tid på att tillägna sig kunskaper om handläggning av sällan förekommande indrivningsärenden.

Fullmäktige i riksbanken har i denna fråga gjort ett uttalande av principiell karaktär. Fullmäktige gör gällande, att decentraliserade indrivningsorgan har större möjligheter än ett centraliserat sådant att genom direkta kontakter med gäldenären och hans omgivning kunna bedöma när och hur ett mera framgångsrikt indrivningsförsök kan insättas. Jag anser fullmäktiges uttalande i och för sig vara riktigt. Emellertid vill jag betona, att överlämnande av fordringsärenden till bevakningsmyndighet skall äga rum först sedan indrivning på det lokala planet misslyckats. En decentralisering av indrivningsverksamheten torde dessutom, om verksamheten skall bedrivas effektivt, kräva mer personal än en centralt bedriven. Man torde nämligen inte kunna räkna med, att en tjänsteman som normalt har andra arbetsuppgifter än fordringsindrivning vid sidan av dessa skall kunna effektivt tillgodose statsverkets rätt gentemot försumliga gäldenärer.

Jag anser att försvarets civilförvaltning bör få ställning av bevakningsmyndighet för de myndigheter som hör till försvarsdepartementet. Lämpligast är det enligt min mening att kammarkollegiet blir bevakningsmyndighet för den civila statsförvaltningen. Riksdagens godkännande härav torde böra inhämtas. Jag kan f. n. inte ta ställning till spörsmålet i vad mån statskontorets fondbyrå eller dess personal bör få uppgifter hos kammarkollegiet såsom bevakningsmyndighet. Frågan om fondbyrån är nämligen föremål för utredning.

Huruvida utökning av kammarkollegiets personal blir nödvändig på grund av dess uppgifter som bevakningsmyndighet har jag något berört i prop. 1965: 1 (bilaga 9 s. 10). Jag har därvid beräknat ett belopp av 115 000 kr. såsom en reserv under kollegiets avlöningsanslag för att efter Kungl. Maj:ts medgivande ställas till förfogande för bl. a. de personalförstärkningar som kan bli följden av nu berörda förslag under budgetåret 1965/66. Riksdagen har bifallit Kungl. Maj:ts anslagsframställning på denna punkt (SU 47, rskr 153). För försvarets civilförvaltnings del torde uppgiften att vara bevakningsmyndighet i varje fall inte omedelbart få några verkningar i personalhänseende.

Det saknas anledning att i förevarande sammanhang gå in på detaljerna i utredningens förslag utom i ett avseende, nämligen frågan om tillämpningsområdet för de bestämmelser om bevakning och indrivning som utredningen föreslagit. Bestämmelserna i detta sistnämnda ämne bör nämligen enligt min mening avse samma slags fordringar som skall omfattas

av de riksdagens bemyndiganden angående ackord och eftergift som jag berört i det föregående. Jag vill därför närmare redovisa min uppfattning i denna fråga.

Från tillämpningsområdet bör uttryckligen undantas, förutom fordringar som tillhör riksdagen och dess verk samt, såsom utredningen föreslagit, böter, viten, skatter och lån av statsmedel, även medel, som utan att vara bevilning enligt särskilda föreskrifter skall avskrivas enligt 66 och 67 §§ uppbördsförordningen eller indrivnas som böter. Här avses vissa avgifter som tidigare uppburits i samband med den allmänna uppbörden (2 § kungörelsen den 4 december 1953, nr 685, angående inbetalning av vissa avgifter, som tidigare uppburits i samband med den allmänna uppbörden) och arbetsgivaravgift, som uppbärs av riksförsäkringsverket (30 § förordningen den 18 december 1959, nr 552, angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.). Vidare syftas på de särskilda avgifter m. m., som enligt 1 § uppbördsförordningen är att anse som skatt i uppbördsförordningens mening, och medel som avses i 1 § 3 mom. bötesindrivningsförordningen den 14 december 1917 (nr 915).

Såsom ett par remissinstanser påpekat behövs i detta sammanhang en legal definition av vad som menas med »skatt». Jag anser utredningens i motiveringen framförda förslag härvidlag godtagbart. Med skatt bör således förstås medel som i riksstaten anges vara bevilning med undantag av postmedel. Generaltullstyrelsen har erinrat om att som tullmedel, dvs. bevilning, redovisas i riksstaten av praktiska skäl även annat än tull, såsom anstånds- och bokföringspenningar m. m. Detta bör föranleda ett påpekande, att andra tullmedel än tull inte heller skall behandlas som skatt vad angår bevakning och indrivning m. m. Härigenom skapas en klar gräns mellan tillämpningsområdet för å ena sidan nu ifrågasatta bestämmelser och å andra sidan uppbördsförordningens avskrivningsregler, som i huvudsak bör gälla skatter och tull.

I detta sammanhang vill jag beröra ett uttalande av SACO, att viss skatt skulle komma att omfattas av författningen trots att skatt undantagits i författningstexten. Härmed torde avses fordran som statsverket kan ha gentemot arbetstagare på grund av att statsverket betalt skatt enligt bestämmelserna om arbetsgivares ansvarighet för arbetstagares skatt. Till grund för skattebetalningen ligger i detta fall en försummelse från myndighets sida. Motsvarande regressrätt mot en arbetstagare tillkommer emellertid även annan arbetsgivare än staten. Härav framgår att det inte är fråga om skattefordran i egentlig mening.

Liksom utredningen anser jag att lån av statsmedel helt bör undantas från tillämpningsområdet för bestämmelser i berörda ämne. Likaså ansluter jag mig till riksrevisionsverkets mening att författningen inte bör gälla fordringar som uppkommit genom statsverkets inlösen av lån med statlig kreditgaranti. Den bör ej heller avse återbetalningspliktiga studiemedel.

Med det nu anförda har jag redovisat huvuddragen av utredningens förslag om hur bevakning och indrivning bör ordnas beträffande de statens fordringar som förslaget avser. Jag har redan uttalat att jag i princip godtar förslaget. Som jag inledningsvis har framhållit tillkommer det Kungl. Maj:t ensam att besluta i detta ämne. Min redogörelse har avsett att lämna riksdagen en viss bakgrund för att bedöma frågorna om inrättande av bevakningsmyndigheter, vilket berör anslagsfrågor. Vidare bör framställningen ha gett riksdagen underlag för att ta ställning till de bemyndiganden för Kungl. Maj:t beträffande ackord och eftergift som jag tidigare berört. Det är därvid av vikt att observera, att ackordsfrågor beträffande större belopp och — såsom kommer att framgå av det följande — även frågor om eftergift av fordran i överensstämmelse med utredningens förslag i princip bör koncentreras till ett fåtal myndigheter med personal som är särskilt kvalificerad för att bedöma sådana frågor. Inom ramen för den här antydda organisationen torde dessa synpunkter kunna tillgodoses på ett smidigt sätt.

Avskrivning och ackord

Gällande bestämmelser och praxis

Avskrivning

Gällande avskrivningsbestämmelser har tillkommit vid skilda tidpunkter och av olika anledningar. De grundar sig inte på någon enhetlig uppfattning om avskrivningens innebörd. Ehuru de inte är uttryck för någon enhetlig systematik kan de efter ordalagen indelas i tre grupper beroende på om de avser alla slags fordringar, alla av vissa myndigheter förvaltade fordringar eller endast fordringar av visst slag. I betänkandet lämnas på s. 68—74 en utförlig översikt över gällande bestämmelser och praxis i enlighet med denna indelning. Härav må erinras om följande.

Avskrivningsbestämmelser som i princip gäller alla slags statliga fordringar finns i förordningen den 11 december 1830 (nr 85) angående behandlingen av extraordinarie avskrivningsfrågor och anmärkningsmål samt kungörelsen den 29 september 1911 (nr 106) angående extra ordinarie avskrivning av vissa kronans utestående fordringar. Tillämpningsområdet för dessa författningar är enligt deras ordalydelse obegränsat. I praktiken torde de dock inte tillämpas beträffande fordringar, för vilka speciella avskrivningsregler finns, t. ex. sådana skatter och avgifter som avses i uppbördsförordningen. Tillkomsten av 1830 års förordning får ses mot bakgrunden av att under de närmast föregående årtiondena avskrivningar förekommit i anmärkningsvärt stor omfattning. Förordningens bestämmelser är därför inskränkande. Bl. a. får extraordinarie avskrivning beviljas endast i de fall då den förlust i penningar eller persedlar, varom fråga är, utreds vara tillkom-

men utan någons förvållande, eller då tillgång till förlustens ersättande brister hos den eller dem som därtill är lagligen förpliktade. Rätten att efter verkställd utredning avskrivna fordran ställde sig från början olika om myndigheten var ett kollegium eller ej. Ett kollegium ägde att självt pröva och avgöra avskrivningsfrågor. Övriga förvaltningsmyndigheter ägde visserligen meddela beslut i sådana frågor, men innan avskrivning fick ske i räkenskaperna skulle beslutet underställas kammarrättens prövning och godkännande. Genom kungörelsen den 12 december 1924 (nr 530) med vissa bestämmelser angående handläggningen av avkortnings-, avskrivnings-, restitutions- och reskontreringsmål har kravet på sådant underställande emellertid bortfallit. I kungörelsen föreskrivs att förvaltningsmyndigheternas avskrivningsbeslut skall jämte handlingarna i målen biläggas vederbörliga räkenskaper för att undergå granskning i »riksräkenskapsverket».

I motsats till 1830 års förordning, som närmast avsåg att begränsa möjligheterna till avskrivning, stadgas i 1911 års kungörelse angående extra ordinarie avskrivning av vissa kronans utestående fordringar en verklig rätt att under vissa villkor, som i huvudsak avser att utröna gäldenärens ekonomiska ställning, avskrivna kronans fordringar. Den i kungörelsen stadgade avskrivningsrätten gäller fordran ej överstigande 1 000 kr. — dock för fordran på skillnadsarrende oavsett dess belopp — och skall enligt uttrycklig bestämmelse inte tillämpas då vederbörande myndighet finner särskilda förhållanden ge anledning anta, att fordringen framdeles kan komma att gäldas. Kungörelsens oftast tillämpade avskrivningsregel återfinns i 3 §. Enligt denna må avskrivning av fordran ske, då fordringen inte kunnat indrivivas oaktat två utmättningsförsök blivit verkställda och minst fem år förflutit mellan varje. Med utmättningsförsök jämställs det fall, att den betalningsskyldige gjort konkurs, vari utdelning å kronans bevakade fordran ej alls eller endast delvis kunnat erhållas. Bestämmelsen i 3 § är alltså den enda avskrivningsregel av egentlig praktisk betydelse, som står alla myndigheter till buds.

Det formella och omständliga förfarande som gäller för avskrivning enligt 1911 års kungörelse har föranlett vissa myndigheter, som har ett större antal fordringar att bevaka, att hos Kungl. Maj:t hemställa om rätt att avskrivna fordringar utan iakttagande av detta förfarande. På grund härav har Kungl. Maj:t för varje budgetår efter budgetåret 1952/53 bemyndigat arbetsmarknadsstyrelsen att, utan hinder av gällande bestämmelser angående avskrivning av kronans fordringar, besluta om avskrivning av fordran, uppkommen inom arbetsmarknadsverket, till belopp ej överstigande 500 kr. beträffande vilken antingen omständigheterna ger vid handen, att vederbörande inte kan betala sin skuld och enligt styrelsens bedömning ingen eller ringa möjlighet föreligger att framdeles utfå betalning, eller ock åtgärder för fordringens bevakande och indrivande bedöms förenade med arbete och kostnader i sådan utsträckning att åtgärderna ej är ekonomiskt lönande, allt

såvitt dylika åtgärder ändock ej anses påkallade av andra än ekonomiska förhållanden. Det åligger styrelsen att före viss angiven tidpunkt till Kungl. Maj:t inkomma med redogörelse för de avskrivningar som verkställts med stöd av bemyndigandet. Liknande bemyndiganden har lämnats försvarets civilförvaltning, försvarets fabriksstyrelse och luftfartsstyrelsen.

Ett särskilt behov av mindre formbundna avskrivningsregler har visat sig föreligga beträffande fordringar som avser ersättning för utförda uppdrag eller tjänster. I ett flertal författningar, t. ex. lantbruksnämndstaxan, finns därför specialbestämmelser rörande avskrivning av ej erlagda avgifter.

För de flesta affärsverken finns bestämmelser om rätt att avskriva fordringar på avgifter inom affärsrörelsen. Poststyrelsen äger sålunda enligt sin instruktion medge avskrivning, avkortning eller restitution av postavgifter. Liknande bestämmelser beträffande avgifter gäller för telestyrelsen, järnvägsstyrelsen och vattenfallsstyrelsen. Däremot saknar domänstyrelsen rätt att avskriva i vidare mån än som gäller för alla statliga myndigheter.

Vad beträffar den rättsliga innebörden av begreppet avskrivning enligt nu antydda regler anser utredningen det uppenbart att sådan avskrivning inte inverkar på fordringsrättens bestånd. Beslut om avskrivning enligt dessa regler medför i första hand en bokföringsåtgärd, i det att fordringen avförs ur huvudbok, fordringsförteckning e. d. Den mest betydande konsekvensen av avskrivningen är emellertid, att arbetet med indrivning och bevakning upphör; preskription av fordringen behöver ej avbrytas, om inte särskilda skäl föreligger därtill. Givetvis har denna innebörd av avskrivning stor betydelse för vederbörande statstjänstemäns ansvar för sina tjänsteåtgärder beträffande fordringen och för frågan huruvida klandervärd underlåtenhet att vidta dylika åtgärder föreligger.

Emellertid finns bestämmelser enligt vilka avskrivning, som skett på grund av gäldenärs ekonomiska situation, tillika innebär eftergift av del avskrivna beloppet. Detta gäller bl. a. angående värnpliktslån, lån med statlig kreditgaranti åt den, som avlagt akademisk eller därmed jämförlig examen, och studielån med statlig kreditgaranti. Även en mellanform förekommer, enligt vilken avskrivning delvis har innebörd av enbart bokföringsåtgärd. Som exempel kan anges statliga bosättningslån och stödlån åt jordbrukare.

Dessutom finns fall, där med avskrivning av lån uppenbarligen menas eftergift av detsamma, ehuru detta inte uttryckligen sagts. Så t. ex. beträffande statslån till kollektiva tvätterier.

Ackord

Beträffande myndighets rätt att medge ackord saknas generella regler. Enär antagande av ackordsförslag har till följd att fordran upphör till den del den inte skall betalas enligt förslaget, innebär beslut att medge ackord

avstående av fordringsrätt och innefattar således i viss bemärkelse eftergift av fordran. Medgivande av ackord kräver därför i princip riksdagens medverkan. Kungl. Maj:t äger dock enligt vissa uttryckliga riksdagsbemyndiganden biträda ackord beträffande fordringar avseende åtskilliga lån av statsmedel; de bemyndiganden som här avses innefattar emellertid även rätt att eljest vid gäldenärs eller löftesmans obestånd helt eller delvis efterge statens rätt. En närmare redogörelse för dessa bemyndiganden lämnas vid behandlingen av frågan om eftergift av statens fordringar (se s. 42).

Utredningen

Avskrivning

Kungörelsen år 1911 angående extra ordinarie avskrivning av vissa kronans utestående fordringar är enligt utredningens mening i motsats till 1830 års förordning i ämnet utformad med hänsyn tagen till önskemålet om en rationell indrivningsverksamhet. Kungörelsens bestämmelser är emellertid föråldrade. Härom anför utredningen.

Kritiken brukar i första hand riktas mot att beloppsgränsen för fordran, som kan avskrivas enligt kungörelsens bestämmelser, alltjämt är densamma som vid dess tillkomst, nämligen 1 000 kr. (utom för fordran för skillnadsarrende; beträffande sådan gäller förordningen oavsett fordringens belopp). Berättigad kritik kan emellertid även framföras mot utformningen av villkoren för avskrivning enligt kungörelsen. Enligt ett av dessa villkor må fordran avskrivas om gäldenären blivit eftersökt i mantalsskrivningsorten två gånger och senaste gången minst fem år efter det åtgärd i ärendet först vidtagits utan att han anträffats eller kännedom om hans vistelseort här i riket kunnat erhållas. Regeln avser som synes ett speciellt fall, som nuförtiden inte torde vara vanligt. Större betydelse har regeln, att avskrivning må ske, då fordran inte kunnat indrivas oaktat två utmätningssöksomslag blivit verkställda och minst fem år förflutit mellan varje; med utmätningssöksomslag jämföras konkurs. Denna bestämmelse, som avser att innebära garanti för att gäldenärens insolvens konstaterats, kan anses otillfredsställande ur två synpunkter. Den förorsakar statsverket kostnader och besvär för utmätningssöksomslag även i sådana fall, i vilka gäldenärens insolvens är uppenbar; är fordringen dessutom ringa, framstår bestämmelsen ännu tydligare som onödigt stel. Å andra sidan innebär den att avskrivningsåtgärd som vidtagits efter rutinemässiga utmätningssöksomslag är oangripelig såsom förvaltningsåtgärd betraktad. Det kan då ligga nära till hands, att vederbörande underlåter att uttröna andra möjligheter att utfå betalning.

Utredningen erinrar om att nu påtalade brister i kungörelsen i praxis medfört att en del myndigheter ansett sig kunna såväl överskrida den stipulerade beloppsgränsen som godta annan bevisning om gäldenärens insolvens än två fruktlösa utmätningssöksomslag.

Bland andra brister i nu angivna författningar nämner utredningen att begreppet avskrivning inte preciserats samt att 1911 års kungörelse inte in-

nehåller någon bestämmelse om dess tillämpningsområde eller om myndighets kompetens att verkställa avskrivning. Ingen skillnad görs sålunda mellan myndigheter med stor erfarenhet av indrivningsärenden och andra myndigheter.

Utredningen har hos ett antal statliga myndigheter efterhört deras behov av ändrade avskrivningsbestämmelser. Därvid har särskilt styrelserna för flertalet affärsdrivande verk, nämligen poststyrelsen, järnvägsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen och domänstyrelsen samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, anmält behov av väsentligt vidgade befogenheter att avskriva fordringar. Vid flera tillfällen har även begäran om åtgärder i denna riktning ingetts till Kungl. Maj:t. Av övriga myndigheter, som utredningen hört om behovet av ändrade avskrivningsregler, har särskilt kriminalvårdsstyrelsen, försvarets civilförvaltning, medicinalstyrelsen, lantbruksstyrelsen, sjöfartsstyrelsen samt Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut uttalat sig såväl för en utvidgning av befogenheterna att avskriva som för ett enklare avskrivningsförfarande.

Beträffande sitt förslag till avskrivningsregler (bilaga 2) anför utredningen inledningsvis att den ansett det varken möjligt eller önskvärt att tillskapa avskrivningsbestämmelser som skulle gälla alla kronans fordringar. Det torde ligga i öppen dag att skälen för avskrivning är andra i t. ex. affärsförhållanden än i offentligrättsliga förhållanden. Utredningen har därför ansett sig böra utarbeta avskrivningsbestämmelser, som skall gälla endast för sådana fordringar beträffande vilka särskilda dylika bestämmelser f. n. saknas. Tillämpningsområdet för de föreslagna bestämmelserna blir då detsamma som i praktiken gäller för de nuvarande generella författningarna om avskrivning. Skatter, böter och viten samt lån av statsmedel har uttryckligen undantagits från tillämpningsområdet för de föreslagna generella avskrivningsreglerna. Beträffande skatter föreslår utredningen nya särbestämmelser, vilka behandlas i det följande.

Med hänsyn till bl. a. den skiftande betydelsen av begreppet avskrivning i olika författningar har utredningen ansett påkallat att definiera begreppet och uttalar i denna del bl. a.

Avskrivning anges i förslaget innebära att vidare åtgärd för fordringens bevakning och indrivning inte behöver vidtas med mindre anledning uppkommer till antagande att fordringen kan gäldas. Detta torde även f. n. vara avskrivningens sakliga innebörd, om inte annan betydelse därav framgår av uttrycklig bestämmelse. Från nu avsedd avskrivning bör emellertid särskiljas det fallet, att *fordrings-* eller *indrivningsärende* »avskrivs» eller avförs på den grund, att påstådd fordran preskriberats eller prekluderats eller att den eljest slutligen ansetts vara rättsligen obefintlig eller oklar; i dylika fall grundas beslutet på ett rättsligt bedömande. Såväl beslut av sistnämnda slag som avskrivning enligt utredningens förslag har regelmässigt till följd att den berörda fordringen avförs ur räkenskap eller annan handling där den må finnas uppförd, vilken åtgärd även brukar betecknas avskrivning. Utredningen har inte ansett det vara sin uppgift att reglera ord-

ningen för fordrans avförande ur räkenskap eller annan redovisningshandling såsom följdåtgärd till avskrivning.

För tydlighets skull har utredningen ansett sig böra precisera de fall då fordran skall avskrivas på grund av att tillgång till förlustens ersättande brister hos den eller dem som är lagligen förpliktade därtill. Enligt förslaget inträffar detta då gäldenär avlidit utan att efterlämna dödsbodelägare som lagligen svarar för gälden samt fordringen eller någon del av densamma inte kunnat helt gäldas ur den avlidnes tillgångar eller med anlitan av ställd säkerhet samt då fordran hos juridisk person, som trätt i likvidation, inte kunnat helt gäldas vid likvidationen och betalningsskyldighet ej föreligger för annan. I sådana fall är det visserligen tänkbart, att tillgångar sedermera framkommer, som kan tas i anspråk för fordringens täckande, men den ytterst ringa möjligheten härvidlag bör enligt utredningens mening inte hindra att fordringen avskrivs. Härjämte föreslås en mer generell avskrivningsregel, vilken utformats med beaktande av erfarenheterna av den särskilda avskrivningsrätt som tillagts försvarets civilförvaltning, försvarets fabriksstyrelse och arbetsmarknadsstyrelsen. Avskrivning må sålunda ske, om ingen eller ringa möjlighet anses föreligga att omedelbart eller framdeles utfå betalning eller — vilket har särskild betydelse när gäldenärens vistelseort är okänd — om indrivning av fordringen skulle vålla mer arbete och kostnad än som är skäligt. För att förhindra en enbart rutinmässig handläggning har emellertid föreslagits, att avskrivning på nu anförda grunder förutsätter att indrivning ej är påkallad av principiella skäl.

Behörighet att avskriva bör enligt utredningens mening, i likhet med vad f. n. torde vara praxis, tillkomma varje under Kungl. Maj:t direkt lydande myndighet såvitt avser fordringar, uppkomna inom myndighetens ämbetsområde. Myndighet med sådan behörighet bör emellertid äga förordna, att behörigheten skall helt eller delvis tillkomma jämväl myndigheten underlydande förvaltning. Sistnämnda regel har ansetts böra gälla särskilt med hänsyn till de större affärsdrivande verken.

Såsom huvudregel föreslår utredningen att en beloppsgräns om 1 000 kr. skall gälla för rätt att avskriva, detta med hänsyn till åtskilliga myndigheters bristande erfarenhet av värdering och indrivning av fordringar. Myndighet, som handlägger ett större antal indrivningsärenden, avses efter förordnande av Kungl. Maj:t få verkställa avskrivning av fordringar, som myndigheten har att bevaka eller indriva, oavsett beloppets storlek men eljest med tillämpning av de föreslagna avskrivningsbestämmelserna. Förslaget i denna del betingas även av vad utredningen föreslagit beträffande ordningen för bevakning och indrivning av fordringar.

Enligt utredningens förslag medför avskrivning att vidare åtgärd för fordringens bevakning och indrivning inte behöver vidtas med mindre anledning uppkommer till antagande att fordringen kan gäldas. På vilket sätt man skall göra möjligt, att avskrivna fordringar sedermera men före

preskriptionstidens utgång i förekommande fall skall kunna göras gällande, får bli beroende av vederbörande myndighets åtgöranden under hänsynstagande till antalet avskrivna fordringar, myndighetens tillgång till arbetskraft m. m. Utredningen anser önskvärt att något slags register förs över åtminstone större avskrivna fordringar.

Granskning av avskrivningsbeslut skall utövas vid statlig revision. För att vederbörande revisionsorgan skall ha tillgång till handlingarna i avskrivningsärenden utöver vad som framgår av räkenskaper har utredningen föreslagit, att besked om avskrivning jämte den till grund härför liggande utredningen och övriga handlingar i ärendet skall biläggas vederbörande myndighets räkenskaper. Liknande bestämmelse gäller redan beträffande sådana avskrivningsbeslut som berör hos riksrevisionsverket granskade räkenskaper enligt berörda kungörelse den 12 december 1924, nr 530.

Ackord

Utredningen erinrar om att statliga myndigheter f. n. ej äger bifalla ackordsförslag i andra fall än då fordran kan efterges av vederbörande myndighet. I de flesta fall ankommer det på Kungl. Maj:t att medge ackord eller fordrar ackordsförslags godkännande riksdagens medverkan. Härom anför utredningen bl. a.

En sådan ordning medför i praktiken, att s. k. underhandsackord som anses vara den billigaste och mest arbetsbesparande ackordsformen, ofta inte kan genomföras, därest staten har fordran hos den ackordsbjudande gäldenären. Anledningen härtill är givetvis att alltför lång tid skulle förflyta mellan ackordsförslagets framställande och dess antagande, därest vederbörligt statligt tillstånd härför skulle avvaktas. Man väljer då hellre sedvanligt konkursförfarande. Ytterligare hindras ackords genomförande i förevarande fall därav, att en framställning till riksdagen i saken skulle ge densamma en offentlighet, som man oftast vill undvika. Även då ackord bjuds i konkurs eller enligt lagen om ackordsförhandling utan konkurs är statlig myndighet i de allra flesta fall förhindrad att bifalla ackordsförslaget.

Behovet av bestämmelser om rätt för statlig myndighet att medge ackord understryks av de flesta av utredningen hörda myndigheter, särskilt sådana vilkas verksamhet är av affärsmässig art. Att dylikt behov uppkommit torde sammanhånga med den statliga verksamhetens expansiva karaktär under de senaste decennierna, såsom utökad låne- och affärsverksamhet. Tidigare, när kronans fordringar huvudsakligen utgjordes av skatter, kunde de vid gäldenärens insolvens ofta uttas på grund av deras förmånsrätt i konkurs. I samma mån som kronans fordringar fått civilrättslig karaktär har de statliga myndigheternas behov av att kunna medverka till ackordsuppställningar ökat. Läget torde f. n. stundom vara det, att kronan åsamkas förlust genom att myndigheterna inte äger medge ackord (jfr riksdagsrevisorernas berättelse till 1960 års riksdag s. 305 f.).

Utredningen anser att införandet av rätt för statliga myndigheter att medge ackord överensstämmer med statens intressen i egenskap av borgenär

liksom möjligheten för borgenär att anta ackordsförslag i och för sig tillgodoser hans eget intresse, ehuru genomfört ackord i motsats till konkursförfarande har till följd att fordran bortfaller till den del den inte skall gäldas enligt ackordsförslaget. Ackord torde ej medges, därest konkursförfarande kan antas ge högre utdelning än ackordet.

Ackordsförslag bör enligt utredningen kunna godtas om det bedöms vara fördelaktigt från kronans synpunkt. Beloppsgränsen för rätten att medge ackord föreslås till 1 000 kr., som emellertid enligt utredningens mening inte bör avse fordringens hela belopp utan det kapitalbelopp som avstås genom att ackordsförslag godtas. Förslaget har utformats med beaktande av att s. k. underhandsackord kan genomföras endast om det godtas av samtliga därav berörda borgenärer. I övrigt har beträffande ackord föreslagits motsvarande bestämmelser som rörande avskrivning. De föreslagna ackordsbestämmelserna skall sålunda gälla samma slags fordringar som omfattas av de föreslagna avskrivningsreglerna. Myndighet med större antal indrivningsärenden må förordnas av Kungl. Maj:t att medge ackord oavsett beloppets storlek.

Huruvida ett ackordsförslag skall anses fördelaktigt är beroende av ett flertal omständigheter, uttalar utredningen. Som exempel på sådana omständigheter anges värdet och arten av gäldenärens tillgångar, den ställning kronans fordran intar i förmånsrättsordningen m. m. Har kronan bevakat såväl kapitalbelopp som ränta, skall vid tillämpning av den föreslagna beloppsgränsen även utdelning på räntefordran enligt ackordsförslaget anses vara utdelning på kapitalbeloppet — något som har betydelse för frågan, huruvida myndighet med hänsyn till 1 000-kronorsgränsen är behörig att medge ackord. Om en och samma myndighet har flera fordringar hos en gäldenär avses motsvarande regel som beträffande avskrivning skola gälla för myndighetens behörighet att medge ackord, dvs. hänsyn skall tas till sammanlagda kapitalbeloppen och totala utdelningen på de av myndigheten bevakade fordringarna enligt ackordsförslaget.

Speciella frågor

Utredningen föreslår att förordnande att oavsett beloppets storlek få verkställa avskrivning och medge ackord skall meddelas försvarets civilförvaltning, poststyrelsen, telestyrelsen, järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, luftfartsstyrelsen, kammarkollegiet och domänstyrelsen. Utredningen anför härom.

Spörsmålet vilka myndigheter, som bör erhålla förordnande att utöva den vidsträcktare rätten att avskriva fordringar och medge ackord och som till följd härav även skall äga bedriva fullt självständig indrivningsverksamhet, är givetvis en bedömningsfråga. Vägledande för utredningens förslag härutinnan har varit, att onödigt koncentration av indrivningsärenden till en myndighet bör undvikas samt att rätten i fråga bör tillkomma

myndighet som bedriver sådan verksamhet att ett större antal indrivningsärenden normalt uppkommer i densamma och som har för ändamålet lämplig juridisk sakkunskap.

Utredningen föreslår att bl. a. 1830 års förordning om extraordinarie avskrivning skall upphävas i samband med införandet av nya bestämmelser om avskrivning. Utredningen erinrar om att nämnda förordning har viss betydelse för begreppet avskrivningsmål, dvs. mål i vilka fråga uppkommit om ersättningsskyldighet för tjänsteman, t. ex. hos de affärsdrivande verken, på grund av att avskrivning av viss förlust eller brist vägrats. Denna ersättningsskyldighet motsvaras numera av det s. k. uppbördsmanansvaret, vilket utkrävs — förutom i avskrivningsmål — i reskontreringsmål, dvs. mål angående överskott och brister i försvarsväsendets persedelförråd.

Uppbördsmanansvaret har emellertid sedan decennier tillbaka tillämpats endast inom försvarsväsendet och utkrävs numera inte heller där. Enligt utredningens mening är denna utveckling sakligt berättigad. Efter redogöraransvarets avskaffande torde uppbördsmanansvaret vara den enda typ av statstjänstemans ersättningsskyldighet som kan slutgiltigt åläggas i administrativ ordning. De skäl som verkat för redogöraransvarets avskaffande kan enligt utredningen även åberopas för avskaffande av uppbördsmanansvaret såsom det kommit till uttryck i avskrivnings- och reskontreringsmål. Utredningen anser därför att detta ansvar bör avskaffas även formellt och föreslår övergångsbestämmelser i enlighet härmed. Enligt utredningens mening föreligger inte efter uppbördsmanansvarets avskaffande behov av ett administrativt processuellt förfarande motsvarande avskrivnings- och reskontreringsmålen. Utredningen åberopar i detta sammanhang, att möjlighet föreligger att handlägga ärenden angående brist i förråd i den för anmärkningsmål stadgade ordningen.

I de föreslagna övergångsbestämmelserna regleras förfarandet beträffande vid ikraftträdandet pågående avskrivnings- och reskontreringsmål. Därvid föreslås att vederbörande myndighet skall äga nedsätta uppbördsmanans ersättningsskyldighet efter skälighetsprövning. Utredningen framhåller att detta stadgande torde komma att sakna betydelse genom att dylika mål inte längre förekommer i praktiken. Vidare föreslår utredningen bl. a., att avskrivnings- och reskontreringsmål skall upphöra som särskilda institut.

Remissyttrandena

Avskrivning

Även de föreslagna bestämmelserna om avskrivning har fått ett gynnsamt mottagande av remissinstanserna. De tillstyrks uttryckligen av bl. a. *kriminalvårdsstyrelsen, fortifikationsförvaltningen, järnvägsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, kammarkollegiet, kammarrätten, sjöfartsstyrelsen, Sveri-*

ges geologiska undersökning, statens provningsanstalt, riksgäldsfullmäktige, länsstyrelserna i Stockholms, Uppsala, Kristianstads, Västmanlands, Kopparbergs, Västernorrlands, Jämtlands och Norrbottens län, Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut, statens veterinärmedicinska anstalt, Karolinska sjukhuset samt TCO. Rikets allmänna kartverk finner förslaget rörande avskrivning ändamålsenligt och väl ägnat att åstadkomma större effektivitet och smidighet i förvaltningen.

Arméintendenturförvaltningen anför.

Genom den föreslagna avskrivningsförordningen kommer bestämmelserna om avskrivning av kronans fordringar — med undantag av vissa särskilda slag av fordringar — att bli samlade i en författning. Dessutom har bestämmelserna om avskrivning anpassats efter det behov av befogenheter på ifrågakvarande område som utvecklingen inom den statliga sektorn fört med sig, sedan nu gällande avskrivningsbestämmelser meddelades. Såväl sammanförandet av bestämmelserna som moderniseringen av desamma torde vara ägnade att i hög grad underlätta myndigheternas arbete.

SR, som likaledes tillstyrker förslaget, erinrar om att de affärsdrivande verken och försvarets civilförvaltning samt andra myndigheter, vilkas inkasseringsverksamhet är av mycket betydande omfattning, länge önskat väsentligt bättre möjligheter att efter skälighet avskrika fordringar.

Ersättande av de nuvarande formella villkoren för avskrivning med ett bedömande från fall till fall av möjligheterna att indriva en fordran är enligt *poststyrelsen* med hänsyn till arbetet och kostnaderna för indrivningsåtgärderna utan tvivel ägnat att medföra avsevärda besparingar för statsverket.

Länsstyrelsen i Östergötlands län framhåller bl. a.

De sakkunniga har föreslagit vidgade möjligheter till avskrivning av kronans fordringar. I sådant syfte har bl. a. villkoren för avskrivning getts en mera allmän avfattning och i stor utsträckning gjorts beroende av myndigheternas eget bedömande. Härigenom torde förutsättningar ha skapats för en smidigare handläggning av sådana fordringsärenden, där fortsatt indrivning kan antas bli resultatlös men där nuvarande avskrivningsregler verkar tyngande och fördröjande på ärendenas behandling. Länsstyrelsen delar de sakkunnigas uppfattning om olämpligheten att uppehålla rigorösa formkrav, som under alla förhållanden måste vara uppfyllda, innan avskrivning får ske. Då kronans fordringar kan vara av skiftande slag, bl. a. ej lagfästa eller tvistiga fordringar, synes det naturligt att myndigheterna tillerkänns en såvitt möjligt obunden prövningsrätt vid bedömning av avskrivningen.

Frågan i vilken utsträckning de föreslagna bestämmelserna bör vara tillämpliga på fordringar på grund av statliga lån har tilldragit sig uppmärksamhet från åtskilliga remissinstansers sida. *Länsstyrelsen i Örebro län* anser det praktiskt och smidigt om förordningens bestämmelser skulle kunna

tillämpas på lånefordringar åtminstone i sådana fall då för viss lånekategori särskilda föreskrifter om avskrivning och ackord ej meddelats.

Vad utredningen anfört rörande innebörden av begreppet avskrivning har i allmänhet lämnats utan erinran av remissmyndigheterna. *Statskontoret* understryker att avskrivning enligt förslaget närmast blir att fatta som en ensidig intern redovisningsåtgärd — detta i motsats till såväl eftergift som ackord — vilken inte leder till fordringshandlingarnas återställande eller ens gäldenärens underrättande.

Beträffande den av utredningen föreslagna beloppsgränsen om 1 000 kr. för avskrivningsrätt föreligger skilda uppfattningar bland remissinstanserna. *Kammarkollegiet*, *länsstyrelsen i Gävleborgs län* och *statens provningsanstalt* anser utredningens förslag väl avvägt och att det åtminstone tills vidare bör kunna godtas. Ett stort antal myndigheter finner emellertid skäl föreligga för en högre gräns än 1 000 kr. Från vissa håll ifrågasätts om inte beloppsgränsen helt kunde slopas åtminstone för länsstyrelsernas del. Bland de myndigheter, som förordar en höjning av gränsen, må nämnas *kammarrätten*, *länsstyrelserna i Kronobergs, Kalmar, Malmöhus, Göteborgs och Bohus, Skaraborgs* samt *Värmlands län* ävensom *Alnarps lantbruks-, mejeri- och trädgårdsinstitut*. Därvid förordas i allmänhet en höjning till 2 000 kr. samt att motsvarande höjning sker av den i 4 § (bilaga 2) angivna beloppsgränsen för medgivande av ackord. Det understryks att risken för missbruk i fråga om avskrivning får bedömas som förhållandevis ringa. Om tvekan uppstår hos någon myndighet i avskrivningsfråga har myndigheten möjlighet att vända sig till bevakningsmyndigheten för att få råd och anvisningar. En till beloppet vidgad avskrivningsrätt förordas även av *länsstyrelsen i Norrbottens län* med tanke särskilt på de fordringar som uppkommit genom domstols utslag i brottmål och avser kronan tilldömda skadestånd o. d. Länsstyrelsen påpekar att det därvid ofta kan röra sig om betydande belopp samtidigt som det står klart, att fordringen har ytterst ringa värde för kronan.

Som motivering för en höjning av beloppsgränsen åberopar *länsstyrelserna i Kronobergs och Kalmar län* bl. a. att 1 000 kr. utgjorde gräns även enligt 1911 års avskrivningskungörelse samt att — såsom utredningen framhållit — den kritik, som från vissa håll riktats mot denna kungörelse inte minst avsett just att beloppsgränsen alltjämt är densamma som vid kungörelsens tillkomst. Vidare erinras om utredningens påpekande att denna kritiska inställning medverkat till att i praxis en del myndigheter ansett sig kunna överskrida 1 000-kronorsgränsen. *Länsstyrelsen i Kronobergs län* tillägger.

Med beaktande härav och med hänsyn till den penningvärdesförsämring, som ägt rum efter tillkomsten av 1911 års kungörelse, synes det enligt länsstyrelsens mening väl motiverat att höja den föreslagna beloppsgränsen till minst den dubbla. Detta gäller i särskilt hög grad vid avskrivning av

fordran, enär avskrivningen inte inverkar på fordringsrätten som sådan utan endast avser att åstadkomma effekt i förvaltningen. Ytterligare kan framhållas, att de sakkunniga uttalat önskemål om att något slags register förs över avskrivningar. Ett dylikt register synes välbetänkt och skulle utgöra en viss garanti för att en avskriven fordran indrivs, därest gäldenärens ekonomi förbättrats. Risken att höja beloppsgränsen för åtminstone avskrivning synes därför inte stor.

Länsstyrelsen i Malmöhus län påpekar att länsstyrelse, när fråga är om skatter, inte sällan nödgas besluta om avskrivning till väsentligt högre belopp än 1 000 kr. och förordar att i vart fall länsstyrelserna får möjlighet att verkställa avskrivning m. m. av belopp på högst 5 000 kr., därest länsstyrelsen finner omständigheterna i ärendet inte vara så beskaffade att de förleder ärendets överlämnande till bevakningsmyndighet.

Ackord

Den föreslagna befogenheten att anta ackordsförslag har i allmänhet tillstyrkts av de myndigheter, som särskilt har yttrat sig däröver, och av övriga lämnats utan erinran. Sålunda anser *försvarets civilförvaltning* förslaget i denna del från flera synpunkter väl motiverat. Om det genomförs kommer kronan antagligen att tillföras avsevärda belopp, som i annat fall inte skulle komma kronan till handa. Enligt vunnit erfarenhet har i konkurs, som följt efter ackordsförhandling utan resultat, kronan mestadels ej erhållit utdelning. Möjligheten att medge ackord är således enligt civilförvaltningens mening ägnad att främja kronans fördel. Liknande synpunkter anförs av *riksförsäkringsverket*.

Länsstyrelsen i Gävleborgs län anför.

Möjlighet att godta ackord har för länsstyrelsen vid flera tillfällen och särskilt i fråga om skatteskulder visat sig ha varit enda möjligheten att delvis få betalning för en statsverkets fordran. Länsstyrelsens bristande befogenhet härvidlag har medfört att statsverket med stor sannolikhet åsamkats förluster, vars storlek dock ej kan närmare uppskattas. Avskrivningsförordningen och den föreslagna ändringen i uppbördsförordningen lämnar här en länge önskad ytterligare möjlighet att befordra indrivningsresultatet, då andra åtgärder bedöms inte vara användbara.

Frågan om rätt att medge ackord rörande kronans fordringar blir allt emellanåt aktuell, uttalar *länsstyrelsen i Jönköpings län*. Att uttryckliga bestämmelser härom saknas är en påtaglig olägenhet och länsstyrelsen vitsordar därför behovet av bestämmelser i detta avseende. Mot de föreslagna bestämmelsernas utformning har länsstyrelsen intet att erinra.

Stockholms handelskammare framhåller att en reform i fråga om rätt att anta ackordsförslag måste anses väl överensstämmande med statens intressen. Härtill kommer att den ligger helt i linje med näringslivets önskemål. Han-

delskammaren erinrar om att den i ett enkätsvar till lagberedningen i anledning av översyn av ackordslagstiftningen starkt understrukit de svårigheter statliga fordringar bereder för underhandsuppgörelser och tvångsackord.

Föreningen Sveriges stadsfogdar uttalar bl. a.

Ackordserbjudande ifrågakommer endast, då gäldenären är på obestånd men likväl vill göra rätt för sig eller undvika konkurs med hänsyn till den publicitet och de ökade kostnader ett konkursförfarande medför. En redogörelse för gäldenärens ekonomiska situation lämnas vanligen i samband med ackordsförslag, varigenom borgenärerna kan bilda sig en uppfattning om huruvida förslaget är förmånligt eller ej. Det är ej ovanligt, att förslaget innehåller uppgift om att gäldenären genom lån skall uppbringa erforderligt belopp för ackordets fullgörande. Om det av gäldenärens utredning sålunda framgår, att ackordsförslaget är förmånligt för borgenärerna, synes det otillfredsställande, att detsamma ej på ett snabbt och smidigt sätt kan antas av statsverket. Det kan nämligen leda till en oundviklig och för alla berörda parter oförmånlig konkurs.

Utredningens förslag beträffande nedsättning av fordran genom ackord liksom om avskrivning innebär enligt *domänstyrelsen* att vad verket hos Kungl. Maj:t begärt att få inskrivet i sin instruktion redan år 1955 har tillgodosetts. Styrelsen tillstyrker förslagen.

Ett flertal instanser har föreslagit höjning eller slopande av beloppsgränsen vid medgivande av ackord. Till dessa hör bl. a. *järnvägsstyrelsen*, *länsstyrelserna i Värmlands och Norrbottens län* samt *Stockholms handelskammare*. Länsstyrelsen i Värmlands län, som anser en beloppsgräns för länsstyrelsernas del onödig, erinrar om att länsstyrelserna avses skola erhålla vidsträckta befogenheter i fråga om avskrivning och ackord beträffande skattefordringar. Att beloppsgränsen är för snäv kan bli särskilt framträdande om en länsstyrelse mot en och samme gäldenär har att pröva fråga om ackord beträffande såväl skatt som annan kronans fordran. Från andra håll understryks att en tillfredsställande utredning om konkursgäldenärens ekonomiska förhållanden i regel föreligger då fråga är om ackord i konkurs. Det ekonomiska resultatet för kronan av ett ackord kan därför ofta lätt överblickas.

Stockholms handelskammare anför.

Med hänsyn till tidsfaktorns stora betydelse i förevarande sammanhang torde den snäva gränsen för myndigheternas rätt att själva medge ackord inte sällan komma att medföra att fördelaktiga ackord ej kan genomföras. För att reformen skall få den praktiska betydelse som avsetts, synes beloppsgränsen böra sättas betydligt högre, förslagsvis till 5 000 kr. Att för berörda myndigheters avskrivningsrätt gäller beloppsgränsen 1 000 kr., synes inte behöva vara ett hinder för en sådan höjning. Beaktas bör nämligen att ett ackord inte bara innebär ett avstående av ett belopp utan framför allt utgör ett sätt att indriva en fordran. Genom den föreslagna höjningen av beloppsgränsen skulle vinnas ökat utrymme för myndigheterna att i indrivningsarbetet utnyttja ackordsförfarande.

Statskontoret som likaså anser att en höjning av beloppsgränsen är befogad och i detta sammanhang nämner beloppet 5 000 kr., erinrar om att avskrivning redan enligt 1911 års kungörelse kunde ske av fordringar upp till 1 000 kr.

Lantmästeristyrelsen erinrar om att bestämmelser f. n. saknas om rätt för styrelsen att medge ackord. Enligt styrelsens mening finns inom densamma tillräcklig erfarenhet för att styrelsen skall kunna ges sådan befogenhet oavsett beloppets storlek.

Speciella frågor

Ett flertal remissinstanser föreslår utökning av kretsen av de myndigheter som bör äga den vidsträcktare behörigheten att avskrika fordran och medge ackord. Till en början må redovisas *länsstyrelsens i Norrbottens län* mer principiella anmärkning att om beloppsgränsen för den generella avskrivningsrätten sätts så lågt som till 1 000 kr. bör förordnande enligt 7 § i den föreslagna avskrivningsförordningen kunna lämnas i betydande omfattning.

Även *kammarrätten* ifrågasätter om kretsen av myndigheter med förordnande enligt 7 § bör begränsas så som föreslagits. Kammarrätten framhåller härutinnan.

Det får anses naturligt och i linje med det föreslagna systemet, att endast vissa myndigheter bör tilläggas mera vidsträckta befogenheter såväl med avseende å rätt att avskrika fordringar m. m. som i fråga om fullt självständig indrivningsverksamhet. Avgörandet härvidlag är, såsom utredningen framhåller, en bedömningsfråga. Något tveksamt synes emellertid vara, huruvida kretsen av här avsedda myndigheter bör begränsas till — förutom de båda bevakningsmyndigheterna — styrelserna för affärsverken och därmed närbesläktade verk. Även vissa andra myndigheter torde bedriva indrivningsverksamhet och ha tillgång till lämplig sakkunskap i sådan utsträckning, att det kan framstå som motiverat att tillägga dem behörighet i omförmälda hänseenden.

Riksrevisionsverket håller före att frågan om en utvidgning av kretsen av myndigheter med den vidsträcktare behörigheten bör upptas till prövning så snart närmare erfarenheter föreligger av verksamheten.

Ett stort antal myndigheter — utöver de av utredningen föreslagna — anser sig böra ifrågakomma för sådant förordnande som avses i paragrafen.

Sjöfartsstyrelsen anser att avskrivningsbehörigheten enligt 7 § liksom den i det föregående behandlade skyldigheten att överlämna bevakningsärende bör anknytas till sådana myndigheter, som äger inför domstol föra kronans talan i civilmål.

Försvarets fabriksstyrelse erinrar om att fabriksverket utgör ett från försvaret i övrigt fristående affärsdrivande verk inom vars arbetsområde regelmässigt uppkommer ett ej obetydligt antal indrivningsärenden, i vissa

fall uppgående till betydande belopp. Med hänsyn härtill finner styrelsen att skäl föreligger att tillerkänna styrelsen den obegränsade avskrivningsrätten. Likaså anser *byggnadsstyrelsen* sådana skäl föreligga för styrelsens del.

En uppdelning av myndigheterna i sådana som saknar eller äger endast ringa erfarenhet av indrivningsverksamhet och sådana med mycket stor erfarenhet på området finner *riksförsäkringsverket* alltför schematisk. För sin del anser sig verket ha en betydande erfarenhet av indrivningsarbete, framför allt på grund av den i många år bedrivna regressverksamheten. Det ifrågasätts därför, om inte även riks-försäkringsverket borde erhålla den vidsträcktare rätten att avskriva fordringar, ev. förenad med en skyldighet att före avskrivning av större fordringar samråda med bevakningsmyndighet.

Bostadsstyrelsen påpekar att dess ombudsmannasektion äger allsidig erfarenhet av indrivningsverksamhet. Med hänsyn härtill synes det styrelsen finnas fog för att tillerkänna styrelsen behörighet att avskriva och medge ackord utan beloppsgräns. Den verksamhet styrelsen måste bedriva för indrivning i vissa fall av felaktigt utbetalda familjebostadsbidrag utgör enligt styrelsens mening ett särskilt skäl härför.

Arbetsmarknadsstyrelsen framhåller bl. a.

Vägledande för utredningens förslag sägs ha varit att onödig koncentration av indrivningsärenden till en myndighet bör undvikas samt att rätten i fråga bör tillkomma myndighet som bedriver sådan verksamhet att ett större antal indrivningsärenden normalt uppkommer i densamma och som har för ändamålet lämplig juridisk sakkunskap. Det ter sig mot denna bakgrund överraskande att utredningen inte föreslagit arbetsmarknadsstyrelsen som en av de myndigheter som bör tilldelas nu ifrågavarande befogenheter, helst som styrelsen nu tillhör det fåtal myndigheter som meddelats befogenhet att på vissa grunder själv besluta om avskrivning av fordringar upp till 500 kr. Att styrelsen bör räknas till de myndigheter som har en stor indrivningsverksamhet torde framgå av bilagda sammanställning över vid senaste budgetårsskifte utestående fordringar; antalet fordringar var då 7 765 och det sammanlagda beloppet 3 677 000 kr. Det torde inte heller kunna ifrågasättas annat än att styrelsen äger erforderlig juridisk expertis på området. Då vidare på grund av fordringarnas natur kännedom om verkets intentioner på resp. områden krävs för ett riktigt handhavande av fordringsverksamheten, anser styrelsen det vara erforderligt att styrelsen anges bland de myndigheter, som uppräknas i 7 §. Det nu sagda innebär också att styrelsen jämlikt 7 § förslaget till avskrivningsförordning bör ingå bland de myndigheter, som Kungl. Maj:t förordnar att med tillämpning av bestämmelserna i denna förordning verkställa avskrivning och medge ackord beträffande fordringar inom myndighetens ämbetsområde.

Starka skäl föreligger enligt *statskontorets* mening att bland myndigheter med särskild behörighet vad angår avskrivning och ackord innefatta även de myndigheter, som för sin lånerörelse har särskild organisation för bevakning och indrivning av lånefordringar. I övrigt har kontoret utgått

från att bevakningsmyndigheten, sedan dess verksamhet tagit sin början, med ledning av erfarenheterna kommer att föreslå de ändringar av utfärdade bestämmelser i detta ämne, som befinns påkallade.

Generaltullstyrelsen ifrågasätter huruvida inte styrelsen i fortsättningen liksom hittills bör vara behörig att bevaka och indriva sådana inom dess verksamhetsområde uppkomna fordringar, som omfattas av de föreslagna bestämmelserna.

Av de länsstyrelser som yttrat sig i förevarande fråga anser *länsstyrelsen i Kalmar län* det inte uteslutet att kammarkollegiet i dess egenskap av bevakningsmyndighet kommer att i mycket stor utsträckning belastas med ärenden av indrivningsnatur. Det ligger nära till hands att utöka de föreslagna ämbetsverken med särskild behörighet med åtminstone bostadsstyrelsen och lantbruksstyrelsen i deras egenskap av chefsmyndigheter för länsarbetsnämnderna resp. lantbruksnämnderna. *Länsstyrelsen i Jönköpings län* tillstyrker däremot uttryckligen den gjorda gränsdragningen. *Länsstyrelsen i Kronobergs län* ifrågasätter om inte länsstyrelserna med sin juridiska sakkunskap bör ingå bland de myndigheter som avses i 7 §. *Länsstyrelsen i Värmlands län* anför.

Utredningen framhåller i skilda sammanhang att fordringar, som avses i förslaget, bör bevakas och indrivnas av myndighet, som äger erfarenhet av sådana ärenden, även om fordringarna uppkommit inom annan myndighets verksamhet. Häremot är i och för sig intet att erinra. Däremot måste det ifrågasättas om länsstyrelserna kan anses sakna erfarenhet av angivet slag. Sålunda har länsstyrelserna enligt skilda författningar sedan lång tid tillbaka haft att förvalta vissa av staten lämnade lån. Vidare ombesörjer länsstyrelserna genom underordnade organ indrivning av skattefordringar i en omfattning som vida överträffar den fordringsindrivning, som omhändershas av de i förevarande författningsförslag angivna myndigheterna. Erinras kan också därom att länsstyrelserna i sin egenskap av överexekutor har betydande erfarenhet på förevarande område.

Enligt länsstyrelsens mening bör det därför inte möta något hinder att i princip överlämna indrivning och bevakning av fordringar till länsstyrelserna.

I fråga om förande av kronans talan i rättegång synes däremot, inte minst ur likformighetssynpunkt, behörighet härtill inte böra tillkomma länsstyrelserna utan anförtros central myndighet exempelvis, såsom föreslagits, kammarkollegiet.

Utredningens förslag om avskaffande av uppbördsmanansvaret samt därmed även av avskrivnings- och reskontreringsmål har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av remissinstanserna. *Kammarrätten* lämnar förslaget utan erinran under påpekande att ett bifall därtill bör föranleda vissa ändringar i den för domstolen gällande stadgan. Ej heller *justitiekanslersämbetet* har något att erinra mot förslaget i denna del.

Departementschefen

Som utredningen påpekat kan berättigad kritik riktas mot de gällande generella bestämmelserna om avskrivning av statsverkets fordringar enligt kungörelsen angående extra ordinarie avskrivning av vissa kronans utestående fordringar. För rätt att avskriva erfordras enligt dessa bestämmelser bl. a. att utmätning för uttagande av fordringen misslyckats två gånger och minst fem år förflutit mellan varje misslyckat utmätningssök. Utredningen påpekar att de efter nutida uppfattning avsevärda bristerna i kungörelsens innehåll medfört att några myndigheter ansett sig kunna frångå dess bestämmelser i olika avseenden. Behovet av nya regler om avskrivning har understrukits av de myndigheter som utredningen hört i denna fråga.

De bestämmelser om avskrivning av fordringar som utredningen föreslagit ansluter sig innehållsmässigt nära till vad som gäller enligt särskilda kungl. brev om rätt för arbetsmarknadsstyrelsen, försvarets civilförvaltning och luftfartsstyrelsen att avskriva fordringar, som ej överstiger 500 kr. Villkoren för avskrivning anknyter till möjligheten att utfå betalning samt till vad fortsatt indrivning kan beräknas kosta. Fordran skall enligt utredningen kunna avskrivas om ingen eller ringa möjlighet anses föreligga att omedelbart eller framdeles utfå betalning eller om indrivning av fordran skulle vålla mer arbete och kostnad än som är skäligt. En beloppsgräns om 1 000 kr. har föreslagits för myndighets allmänna rätt att avskriva fordran. Den avser dock inte det fallet då gäldenär avlidit eller juridisk person gått i likvidation och det inte finns någon annan som är betalningsskyldig än den ursprunglige gäldenären. En viktig punkt i förslaget är en bestämmelse, att avskrivning innebär att vidare åtgärd för fordringens bevakning och indrivning inte behöver vidtas om inte anledning uppkommer till antagande att fordringen kan betalas. Därmed skulle det bli klart utsagt, att avskrivning av fordran inte medför någon ändring i gäldenärens betalningsskyldighet, vilket hittills varit i viss mån tveksamt.

De statliga myndigheterna saknar f. n. rätt att medge ackord. Behörighet härutinnan tillkommer Kungl. Maj:t och riksdagen gemensamt, enär godtagande av ackordsförslag rörande fordran innebär att fordringen upphör till den del den inte skall betalas enligt förslaget. Utredningen uttalar i anslutning härtill, att en sådan ordning i praktiken ofta omöjliggör s. k. underhandsackord — som anses vara den billigaste och mest arbetsbesparande ackordsformen — om staten har fordran hos den ackordsbjudande gäldenären. Utredningen uppger vidare, att statsverket stundom åsamkats förlust genom att myndigheterna inte kan biträda ackordsförslag.

Utredningens förslag i denna del innebär bl. a. att varje under Kungl. Maj:t direkt lydande myndighet — som enligt förslaget också får avskriva

fordran upp till 1 000 kr. — får rätt att bifalla ackordsförslag som bedöms vara fördelaktigt och innebär avstående av belopp ej överstigande 1 000 kr.

En av utredningen föreslagna bestämmelse som gäller båda förevarande ämnen är den att Kungl. Maj:t skall äga förordna att vissa myndigheter må verkställa avskrivning och medge ackord oavsett beloppets storlek. Utredningen har ansett, att sådan behörighet bör tillkomma försvarets civilförvaltning, poststyrelsen, telestyrelsen, järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, luftfartsstyrelsen, kammarkollegiet och domänstyrelsen. Beslut om avskrivning och medgivande av ackord skall enligt förslaget biläggas den beslutande myndighetens räkenskaper, vilket innebär att sådana beslut kan revideras i vanlig ordning.

Förslaget om avskrivning och ackord har i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran av samtliga remissinstanser. Det har framhållits av flera remissinstanser att ett starkt behov föreligger av bestämmelser på de områden som förslaget avser.

Jag anser de föreslagna bestämmelserna om avskrivning vara ägnade att undanröja oklarhet i rådande praxis och även i övrigt innebära en klar förbättring. Att den nuvarande ordningen för antagande av ackordsförslag beträffande statsverkets fordringar är otillfredsställande får anses uppenbart. Frågor om ackord kräver ofta snabbt avgörande och hinner sällan underställas riksdagen. Eftersom antagande av ett ackordsförslag för en statens gäldenär kan vara till fördel för det allmänna, kan den nuvarande ordningen medföra förlust för staten. Den har f. ö. även olägenheter för andra borgenärer m. fl. Det bör därför, som utredningen föreslagit, öppnas möjlighet för vissa statliga myndigheter att pröva frågor om ackord. Jag föreslår att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att anta ackordsförslag, som kan anses vara till fördel för det allmänna, och att uppdra åt myndighet att besluta om sådana ackordsförslag.

Vissa detaljer i utredningens förslag ämnar jag närmare beröra i det följande.

Jag har tidigare uttalat att de bestämmelser om bevakning och indrivning som nu är i fråga bör avse samma slags fordringar som de ifrågasatta bestämmelserna om avskrivning, ackord och eftergift. Det är enligt min mening sakligt berättigat och även praktiskt att bestämmelser rörande ifrågasvarande ämnen utformas olika för var och en av de fyra huvudgrupperna statliga fordringar, nämligen dels skatter och medel som avskrivs som skatt, dels böter och medel som indrivs som böter, dels lån av statsmedel och dels övriga statliga fordringar. De nu avsedda bestämmelserna om avskrivning och antagande av ackordsförslag bör avse endast sistnämnda slags fordringar. Jag kan alltså inte förorda vad en remissinstans föreslagit att nu berörda regler bör kunna tillämpas på lån för vilka saknas sär-

skilda bestämmelser om avskrivning och ackord. Bestämmelser om avskrivning, ackord och eftergift på låneområdet bör utformas med hänsyn till speciella faktorer, såsom fordringarnas karaktär och sättet för bevakning och indrivning av dem, som inte i samma grad kommer i fråga vid införandet av generella bestämmelser i dessa ämnen rörande andra fordringar. Enligt min mening bör ej heller lånegarantifordringar beröras av nu ifrågasatta bestämmelser. De har i stort samma karaktär som statslån.

I remissyttrandena har framförts olika meningar särskilt om de föreslagna beloppsgränserna för avskrivning och medgivande av ackord samt om vilka myndigheter som bör äga rätt att besluta i dessa frågor utan hänsyn till beloppsgränser. Utredningens förslag i dessa avseenden bygger på principen att en och samma beloppsgräns bör gälla för alla myndigheter som inte får den obegränsade rätten att avskriva fordran och godta ackord. Enligt min mening medför en sådan princip vissa opraktiska konsekvenser. Det torde nämligen föreligga behov av betydligt mer differentierade bestämmelser beträffande myndigheternas behörighet i berörda avseenden, varvid hänsyn kan tas till myndigheternas nuvarande uppgifter och organisation m. m. Vad remissinstanserna sålunda uttalat i sistberörda frågor bör kunna förutsättningslöst övervägas i samband med utarbetandet av bestämmelser om avskrivning och ackord.

Utredningen har föreslagit att det s. k. uppbördsmanansvaret skall upphävas i samband med införandet av nya bestämmelser om avskrivning. Förslaget har inte mött någon erinran från remissinstansernas sida. Då uppbördsmanansvaret torde sakna praktisk betydelse och även från andra synpunkter är otidsenligt, förordar jag att detsamma avskaffas i samband med att de nya reglerna om avskrivning m. m. införs. Huruvida riksdagens medgivande härtill erfordras eller ej synes oklart. Jag förordar emellertid att sådant medgivande inhämtas, i likhet med vad som föregick avskaffandet av redogöraransvaret.

Enligt 2 § 5:o) lagen den 26 maj 1909 (nr 38 s. 3) om Kungl. Maj:ts regeringsrätt tillhör bl. a. besvär i reskontreringsmål och mål om avskrivning regeringsrättens upptagande och avgörande. Enligt 3 § kungörelsen den 12 december 1924 (nr 528) med föreskrifter angående fullföljd av talan i vissa besvär- och anmärkningsmål får kammarrättens beslut i bl. a. avskrivningsmål och reskontreringsmål inte överklagas. I dessa båda typer av mål kan uppbördsmanansvaret aktualiseras. Efter upphävandet av detta ansvar bör enligt utredningen också upphävas vad som finns stadgat om avskrivnings- och reskontreringsmål samt besvär i dylika mål. Utredningen har föreslagit en övergångsbestämmelse av dylikt innehåll. Detta förutsätter emellertid en ändring av regeringsrättslagen. Frågan härom ankommer på chefen för justitiedepartementet. Att avskrivning av den innebörd som

utredningen avsett inte bör ge upphov till »avskrivningsmål» torde vara obestriddligt. För att förebygga tveksamhet härom bör Kungl. Maj:t föreskriva att talan inte får föras mot beslut rörande sådan avskrivning som här berörts.

Eftergift

Gällande bestämmelser och praxis

Gällande bestämmelser om eftergift har inte kunnat utformas så generellt som vissa avskrivningsbestämmelser. Medan frågan om formerna och villkoren för avskrivning av kronans fordringar faller under Kungl. Maj:ts avgörande, anses eftergift av sådan fordran i princip kräva riksdagens godkännande. Det föreligger emellertid flera riksdagens bemyndiganden för Kungl. Maj:t att meddela eftergift. Eftergiftsbestämmelser, som även de grundas på riksdagens beslut, finns i flera författningar.

Som exempel på riksdagsbemyndiganden om eftergift kan nämnas bemyndigande för Kungl. Maj:t att efterge kronans rätt till återbetalning av löne- och pensionsbelopp, som utbetalts i strid mot bestämmelser som tillkommit med riksdagens medverkan (prop. 1946: 375, SU 305, rskr 565). Bemyndigandet avser endast fordringar av nämnda slag, som ej överstiger 5 000 kr., och förutsätter att vid tillämpningen iakttas de riktlinjer som angetts i propositionen. I denna har såsom en allmän regel uttalats, att Kungl. Maj:t, såvitt angår utbetalningar som skett i strid mot bestämmelser tillkomna under riksdagens medverkan, får utan riksdagens hörande besluta om befrielse från återbetalningsskyldighet endast i ärenden av mindre ekonomisk räckvidd, såvida inte samtidigt anvisas täckning från anslag till extra utgifter eller liknande anslag.

Ett vidsträckt bemyndigande för Kungl. Maj:t har lämnats beträffande flertalet lån av statsmedel (prop. 1940: 281, SU 210, rskr 373). Enligt detta bemyndigande äger Kungl. Maj:t, i den mån ej annat föranleds av för viss låneverksamhet meddelade särskilda bestämmelser, biträda ackord i eller utom gäldenärs eller löftesmans konkurs samt även eljest vid gäldenärs eller löftesmans obestånd helt eller delvis efterge statens rätt så ock, där särskilt vägande skäl därtill föranleder, medge betalningsanstånd även i fall då dylikt anstånd ej påkallas av gäldenärs eller löftesmans iråkade obestånd. Bemyndigandet omfattar såväl de flesta lån från statens utlåningsfonder som åtskilliga lån under fonden för låneunderstöd och vissa specificerade fonder. Beslutanderätten kan av Kungl. Maj:t delegeras till den förvaltande myndigheten.

Liknande bemyndigande har lämnats Kungl. Maj:t såvitt gäller garantiåtagande för lån avseende jordbrukets yttre och inre rationalisering samt för jordbruksegnahemslån och driftslån (prop. 1959: 148, JU 30, rskr 284).

Vidare har Kungl. Maj:t bemyndigats att med anlitande av medel från postverkets understödkassa helt eller delvis meddela befrielse från återbetalningsskyldighet vid brist i kassa inom postverket, då anledning finnes anta att bristen uppkommit genom felräkning och omständigheterna i det särskilda fallet i övrigt är sådana, att synnerliga skäl för befrielsen prövas föreligga (prop. 1952: 55, SU 147, rskr 295).

Det må vidare erinras om att Kungl. Maj:t sedan ett antal år tillbaka bemyndigats att för ett budgetår i sänder efterge speciella fordringar, uppkomna inom försvarsväsendet. Fordringen må dock i det särskilda fallet inte överstiga 5 000 kr. (Om senaste bemyndigande i detta ämne se prop. 1965: 15, SU 18, rskr 55.)

Särskilda eftergiftsbestämmelser finns meddelade i ett flertal författningar avseende statliga eller av staten garanterade lån. Till en början må nämnas att avskrivning enligt vissa bestämmelser även medför eftergift. Detta gäller bl. a. lån, som med statlig kreditgaranti beviljats den som avlagt akademisk eller därmed jämförlig examen (SFS 1946: 676; prop. 1946: 190, SU 151, rskr 289), samt vidare studielån med statlig kreditgaranti (SFS 1950: 469; prop. 1950: 99, SU 172, rskr 314) och lån från värnpliktslånefonden (SFS 1945: 494; prop. 1945: 198, SU 139, rskr 285). Beträffande vissa studielån till utlänningar (SFS 1957: 276 och 1959: 436; prop. 1957: 148, SU 101, rskr 259, resp. prop. 1959: 93, SU 82, rskr 230) gäller att Kungl. Maj:t äger befria låntagares dödsbodelägare från skyldighet att återbetala lånesumman, där särskilt ömmande omständigheter är för handen. Liknande villkor har stadgats för poststyrelsens befogenhet att befria från skyldighet att återbetala räntefria lån för universitetsstudier (SFS 1939: 290 och 1965: 384; prop. 1939: 1, SU 111, rskr 200, resp. prop. 1964: 138, SÄU 1, rskr 290) samt vissa lån ur allmänna studielånefonden (SFS 1964: 616; likaledes rskr 1964: 290). Av annan karaktär är den Kungl. Maj:t tillkommande eftergiftsrätten beträffande vissa statliga lån, som lämnas av närings- eller socialpolitiska grunder. Några villkor för eftergift av dylika lån har i allmänhet inte föreskrivits. Som exempel må nämnas lån av statsmedel för främjande av beredning, förvaring och avsättning av fisk (SFS 1934: 138; prop. 1934: 173, JU 57, rskr 186), statslån för anordnande av allmänna samlingslokaler m. m. (SFS 1957: 367; prop. 1957: 1, SU 83, rskr 232) samt lån av statsmedel för inrättande av alkoholfria restauranger (SFS 1955: 145; prop. 1955: 22, SU 31, rskr 106), vilka lån till viss del kan efterges av Kungl. Maj:t. Beträffande egnahemslån (SFS 1957: 359; prop. 1957: 100, SU 102, rskr 272) har eftergiftsrätten fått den formen, att där est Kungl. Maj:t inte meddelar bestämmelser om amortering av räntefri stående del skall densamma avskrivas. Från det bostadssociala området kan nämnas avskrivning — dvs. eftergift — av statsbidrag till anordnande av pensionärshem m. m. (SFS 1958: 484; prop. 1958 B 1, SU B 37, rskr B 59); dylik avskrivning är villkorlös.

Ytterligare må framhållas att Kungl. Maj:t eller den myndighet Kungl. Maj:t förordnar enligt 7 § förordningen den 1 december 1959 (nr 507) om allmän varuskatt äger medge befrielse från eller återbäring av sådan skatt, när synnerliga skäl föranleder därtill.

Riksbanken har av Kungl. Maj:t bemyndigats att beträffande ett flertal lånerörelser, som banken förvaltar, utöva den rätt till eftergift och medgivande av betalningsansånd, som tillkommer Kungl. Maj:t på grund av riksdagens nyssnämnda bemyndigande beträffande flertalet lån av statsmedel. Domänstyrelsen äger rätt att efterskänka viss del av inventarielån till kronotorpare under förutsättning att denne vid besiktning befunnits ha fullgjort sina skyldigheter för de gångna upplåtelseåren (SFS 1943: 532; prop. 1943: 138, JU 48, rskr 303). Sociala synpunkter har motiverat den eftergiftsrätt, som tillkommer utrikesdepartementets understödsnämnd beträffande belopp som av statsmedel lämnats svensk såsom ekonomiskt bistånd i utlandet (SFS 1953: 475; prop. 1952: 209, SU 196, rskr 416). Emellertid stadgas därjämte i den kungörelse som reglerar denna eftergiftsrätt, att chefen för arvs- och ersättningsbyrån äger besluta om eftergift av dylik fordran, om han finner uppenbart att kostnaderna för indrivning av fordringen inte skulle stå i rimligt förhållande till fordringens storlek. Bestämmelsen torde vara unik så till vida som indrivningssvårigheter vanligen inte grundar eftergiftsrätt utan endast rätt att avskrivna fordran. Ävenledes torde sociala synpunkter vara bakgrunden till rätten att efterge skyldighet att återbetala för hög ersättning enligt lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring (20 kap. 4 § sistnämnda lag). Liknande rätt äger socialstyrelsen enligt 12 § lagen den 26 juli 1947 (nr 529) om allmänna barnbidrag vad angår skyldighet att återbetala felaktigt uppburet sådant bidrag.

Nu berörda bestämmelser avser en generell eftergiftsrätt beträffande olika typer av fordringar. Emellertid förekommer dessutom årligen ett antal riksdagsärenden, som avser eftergift av fordringar i individuella fall. Vanligen har dylika ärenden sin uppkomst i Kungl. Maj:ts propositioner om eftergifter och »avskrivningar»; även »avskrivning» torde här avse ett avstående från fordringsrätt. Utredningen har genomgått riksdagsärenden av dylikt slag, som behandlats under åren 1950—1960. Av den därom lämnade redogörelsen må nämnas följande.

Under nämnda tidrymd har riksdagen fattat beslut i anledning av ca 160 framställningar från Kungl. Maj:t om eftergift, helt eller delvis, av olika slags fordringar. Största antalet av dessa fordringar, nämligen 57 %, har avsett skadestånd, medan affärsfordringar, fränsett skadestånd till följd av kontraktsbrott, utgjort 25 %. Vidare nämns fordringar avseende rättegångskostnader (5 %) samt lån och statsbidrag (6 %). Ärenden rörande skattefordringar har utgjort endast 2,5 % och huvudsakligen avsett eftergift av nöjesskatt. Återstående 4,5 % av eftergiftsärendena har gällt mera ovanliga frågor, t. ex. eftergift av arvsmedel och skuldebrevsfordran av spe-

ciellt slag. Bland skadeståndsfordringarna har ca 35 stycken uppkommit inom krigsmakten, huvudsakligen till följd av olyckor i militär verksamhet.

Beträffande skälen för eftergift framhålls, att i de fall då gäldenären varit enskild person eller dödsbo så gott som genomgående ekonomiska eller sociala synpunkter har haft betydelse för meddelande av eftergiften. Understundom har dock eftergift meddelats därför att rättspraxis ändrats efter fordringens tillkomst. Andra än ekonomiska eller sociala skäl, vilka mera hänfört sig till fordringens uppkomstsätt eller vederbörandes grad av försumlighet, har anförts för nedsättning av skadestånd. För eftergift av militära skadestånd har bl. a. åberopats de särskilda omständigheter som rådde vid den övning varunder skadan inträffade, samt att botande av skada på materielen ofta föranledde så stor kostnad, att dess gäldande av enskild person tedde sig som en orimlig påföljd av ådagalagd försumlighet. Därmed torde vara uttalat ett skäl, som många gånger medfört eftergift av skadestånd för förstörd statens egendom. Ofta har som grund för eftergift även åberopats vederbörandes välförhållande i tjänsten och stora arbetsbördor. För eftergift av skadestånd på grund av kontrakt har i ett par fall ansetts tala, att kontraktet inte kunnat fullföljas på grund av brist på arbetskraft eller vid eljest ändrade konjunkturen.

Beträffande rena affärsfordringar synes sociala synpunkter ha varit dominerande vid eftergift av domänverkets fordringar på arrenden, virkesköp o. d. Det har här oftast rört sig om gamla fordringar, i flera fall från 1920-talet, varvid räntan ofta utgjort minst lika stort belopp som den ursprungliga fordringen.

Utredningen

En väsentlig skillnad föreligger enligt utredningens mening mellan skälen för avskrivning och för eftergift. I huvudsak beskrivs denna skillnad så, att avskrivning sker i statens intresse av effektivitet i förvaltningen, nämligen då ingen eller ringa möjlighet föreligger att utfå betalning eller då indrivning av fordringen i fråga skulle förorsaka mer arbete och kostnad än vad som kan anses skäligt, medan vid eftergift av fordran syftet i allmänhet torde vara att av humanitära eller andra skäl befrämja gäldenärens sociala eller ekonomiska intressen. Det kan t. ex. i dylika fall vara ekonomiskt möjligt att få avbetalningar på fordringen under gäldenärens hela återstående levnad, men av humanitära skäl anses gäldenären inte böra betungas med en alltför stor skuldbörda. Härtill kan komma beträffande skadeståndsfordran att den skuld som gäldenären har att belåta inte står i rimlig proportion till den oaktsamhet eller försummelse som förorsakat skadan. Det förekommer dock sällan att en fordran helt efterges, utan eftergiften meddelas vanligen i den formen, att om ett mindre belopp inbetalas före viss

tidpunkt så skall återstående del av fordringen anses eftergiven. En annan typ av eftergift är sådan som författningsenligt skall äga rum av t. ex. vissa statliga lån, då stadgade förutsättningar därför är för handen. Bestämmelserna härom är oftast grundade på närings- eller socialpolitiska skäl, och eftergiften står därför nära statsbidraget såsom ekonomisk företeelse.

Utredningen erinrar härefter om att några allmänna bestämmelser om hur det skall förfaras med statens tvistiga fordringar inte är meddelade. Det torde därför f. n. ankomma på vederbörande myndigheter att under sedvanligt ämbetsansvar handlägga uppkommande frågor härom efter sakens beskaffenhet i varje särskilt fall. Utredningen anser inte att något större behov av bestämmelser härutinnan föreligger. Det alldeles övervägande antalet tvistiga fordringar är nämligen otvivelaktigt att hänföra till sådana myndigheters ämbetsområden vilka äger fullgod förmåga och erfarenhet att omdömesgillt avgöra hur det lämpligen bör förfaras med sådana fordringar. Och annan myndighet har ju möjlighet att beträffande sådana spörsmål inhämta råd och anvisningar hos någon sakkunnig myndighet, en utväg som redan f. n. anlitas och som, därest utredningens förslag till kungörelse om bevakning och indrivning av vissa kronans fordringar blir antaget, kommer att motsvaras av en rättighet att erhålla resp. skyldighet för vissa myndigheter att lämna svar på bl. a. spörsmål av förevarande slag. Något förslag framläggs alltså inte av utredningen i förevarande fråga.

Utredningen har ej heller funnit påkallat att föreslå någon ändring i de eftergiftsbestämmelser som f. n. finns meddelade beträffande fordringar av särskilt slag, t. ex. gällande vissa lån av statsmedel eller grundade på taxor eller andra avgifter. Dessa bestämmelser är antingen uttryck för det ändamål, som man avsett att uppnå med en statlig åtgärd, eller eljest betingade av humanitära eller affärsmässiga skäl. Förefintliga bestämmelser av nämnda slag synes vara välgrundade och fylla praktiska behov.

Vad utredningen ansett sig böra särskilt överväga är i första hand frågan, huruvida behov föreligger av ändrade eller utvidgade bestämmelser av generell art om eftergift av statens fordringar. Härutinnan anförs bl. a.

Utredningen har funnit starka skäl tala för att vissa typer av eftergiftsärenden skall få avgöras annorledes än i form av riksdagsbeslut. Härigenom skulle åstadkommas viss lättnad i såväl riksdagens som Kungl. Maj:ts arbetsbörda, varjämte ärendena skulle kunna handläggas snabbare. Av särskild betydelse i sistnämnda hänseende vore, om frågor rörande ackord inte behövde underställas riksdagens prövning. Det lär inte kunna göras gällande, att eftergiftsärendena i allmänhet är av sådan betydelse att de alltid bör underkastas riksdagens prövning; dylika ärenden torde tvärtom — ur statshushållningens synpunkt — vara av mindre vikt än åtskilliga ärenden beträffande disposition av statsmedel, i vilka Kungl. Maj:t eller annan myndighet äger besluta. I synnerhet gäller detta om det slags ärenden som utredningen i första hand här avser, nämligen rörande skadestånd, affärs-, arrende- och hyresfordringar samt fordringar å rättegångskostnader, vilka ärenden tillsammans utgjorde 87 % av riksdagens eftergiftsärenden åren

1950—1960. Ytterligare avser utredningen här eftergift av fordringar hos befattningshavare å felaktigt utbetalda löne- och pensionsbelopp. Härvidlag gäller f. n., att Kungl. Maj:t äger viss eftergiftsrätt, vilken dock är begränsad till ärenden rörande belopp om högst 5 000 kr. (rskr 1946: 565) samt torde avse fordran hos såväl betalningsmottagaren (sakägaren) som redogöraren. Efter redogöraransvarets avskaffande synes ev. fordran hos redogörare på grund av dennes felaktiga disposition vara att hänföra till fordran å skadestånd. En mer allmän rätt att utan riksdagens medverkan efterge statens fordringar av t. ex. sociala eller andra humanitära skäl torde däremot inte böra ifrågakomma med hänsyn till svårigheten att åstadkomma en jämn och rättvis tillämpning samt risken att obehöriga hänsyn skulle påverka avgörandet i enskilda fall.

En ändrad ordning för eftergift av statens fordringar bör enligt utredningens mening i första hand åstadkommas genom att Kungl. Maj:t erhåller riksdagens bemyndigande att avgöra nu angivna ärenden rörande eftergift av fordringar uppkomna inom affärs-, arrende- eller hyresförhållanden, skadeståndsfordringar, fordringar avseende rättegångskostnader samt fordringar avseende felaktigt utgivna löne- eller pensionsbelopp.

Utredningen erinrar i detta sammanhang bl. a. om att en viss praxis utbildats beträffande riksdagens eftergiftsärenden och att någon motsättning mellan Kungl. Maj:t och riksdagen angående principerna härför inte synes föreligga. I de eftergiftsärenden som riksdagen behandlat under åren 1950—1960 har Kungl. Maj:ts hemställan genomgående bifallits, och i ett par fall har riksdagen t. o. m. medgett större eftergift än Kungl. Maj:t föreslagit. Insyn i tillämpningen av ett bemyndigande att efterge nu ifrågavarande kategorier av fordringar kan beredas riksdagen genom att Kungl. Maj:t årligen informerar riksdagen om de eftergiftsbeslut som meddelats med stöd av bemyndigandet. Av praktiska skäl synes emellertid dylik redovisning ej böra avse eftergift av fordringar vilkas kapitalbelopp ej överstiger 5 000 kr.

Andra kategorier eftergiftsärenden än sådana som enligt utredningen bör kunna avgöras utan riksdagens medverkan hänför sig till fordringar som gäller lån, statsbidrag, skatter och kronan tillfallna arv. Beträffande sistnämnda slags ärenden har utredningen ansett den nuvarande ordningen för eftergift böra bibehållas, inte minst på grund av ärendenas ringa antal.

Beträffande möjligheten att delegera beslutanderätten i eftergiftsärenden anför utredningen.

Enligt utredningens mening bör möjlighet härtill beredas, enär därigenom åtskilligt dubbelarbete skulle kunna undvikas. Garantier mot missbruk av en dylik rätt kan åstadkommas genom att dels eftergiftsrätten delegeras endast till myndigheter med tillräcklig kännedom om praxis i eftergiftsärenden, dels Kungl. Maj:t meddelar närmare villkor för rättens utövande, dels rätten begränsas till att avse smärre fordringar och dels skyldighet åläggs ifrågavarande myndigheter att redovisa sina eftergiftsbeslut för Kungl. Maj:t. Huruvida en delegerad eftergiftsrätt skall avse samtliga eller endast vissa typer av de fordringar som Kungl. Maj:t äger efterge bör

prövas från fall till fall, främst med hänsyn till de fordringar som brukar uppkomma inom vederbörande myndighets ämbetsområde.

Beträffande frågan till vilka myndigheter eftergiftsrätt må delegeras vill utredningen förorda, att sådan rätt tilläggs de myndigheter som enligt utredningens förslag till bevakningskungörelse skall få behörighet att oavsett beloppets storlek avskryva fordran och medge ackord, dvs. försvarets civilförvaltning, generalpoststyrelsen, telestyrelsen, järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, luftfartsstyrelsen, kammarkollegiet och domänstyrelsen. Enligt utredningens mening måste dessa myndigheter anses väl skickade att även handlägga eftergiftsärenden. De flesta av de eftergiftsärenden som f. n. blir föremål för riksdagens prövning hänföra sig till fordringar, uppkomna hos de affärsdrivande verken eller inom försvarsväsendet.

Utredningen understryker slutligen att vid meddelande av villkoren för myndighets eftergiftsrätt bör betonas, att eftergift av fordran skall medges endast i undantagsfall, varvid bör komma i betraktande gäldenärens ekonomiska och sociala situation, särskilt sådana ömmande omständigheter som kan föreligga när gäldenär avlidit och efterlämnat mindre bemedlade arvingar, fordringens art och sättet för dess uppkomst samt gäldenärens villighet att betala o. d. Vid skadeståndsfordringar må särskilt beaktas graden av visad oaktsamhet eller försumlighet i förhållande till skadeståndets storlek. Delegationsrätten bör inte avse fordran, vars kapitalbelopp överstiger 5 000 kr., och vidare bör en redovisning för beslut om eftergift för varje budgetår avlämnas till chefen för vederbörande statsdepartement.

Remissyttrandena

Vad utredningen förordat beträffande eftergift av kronans fordringar tillstyrks i princip av samtliga remissinstanser som yttrat sig i frågan. Utredningens uttalande lämnas helt utan erinran av bl. a. *hovrätten för Västra Sverige, arméintendenturförvaltningen, försvarets fabriksstyrelse, vattenfallsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, luftfartsstyrelsen, rikets allmänna kartverk, veterinärmedicinska anstalten och LO.*

En utvidgning av möjligheterna till eftergift förordas av vissa instanser. Sålunda anser *arbetsmarknadsstyrelsen* att den av utredningen gjorda uppräknings av fordringar, som skall kunna handläggas av Kungl. Maj:t i sista hand, bör kompletteras med fordringar uppkomna i samband med social hjälpverksamhet. Här måste, framhåller styrelsen, ofta mera speciella regler tillämpas och det kan förekomma ärenden där en kortare tidsomgång kan vara av inte ringa psykologisk betydelse. Vidare anser *socialstyrelsen* att fordringar i s. k. garantifall bör kunna generellt efterges av Kungl. Maj:t efter bemyndigande.

Statskontoret anser att föreskrifter om ackord och eftergift bör meddelas i en gemensam kungörelse och anför härom.

I utredningen har eftergift av statens fordringar särskilts från ackord, men förutsättningarna för eftergift och förfarandet därvid har inte reglerats författningsmässigt. Som i utredningen framhålls, är ackord i tekniskt hänseende en form av eftergift. Skillnaden dem emellan torde många gånger vara svår att dra, särskilt om vederbörande gäldenär endast har en större borgenär. Statskontoret anser för sin del, att regler om eftergift bör arbetas in i en kungörelse »om biträdande av ackord eller annat eftergivande av statens rätt (jfr SFS 1940: 677) så ock om avförande ur räkenskaper».

Kammarrätten ifrågasätter om inte kretsen av de myndigheter, till vilka eftergiftsrätt må delegeras, kan behöva vidgas utöver vad som föreslagits och hänvisar härutinnan till vad från kammarrättens sida anförts beträffande den vidsträcktare behörigheten för myndighet att avskrivna fordran och medge ackord.

Den föreslagna beloppsgränsen, 5 000 kr., för Kungl. Maj:ts befogenhet att delegera sin eftergiftsrätt synes *järnvägsstyrelsen* för låg med hänsyn till de höga belopp som skadeståndsfordringar ofta uppgår till. I detta sammanhang erinrar styrelsen om att den i anmärkningsmål alltjämt har möjlighet att avstå från att göra fordringsrätt gällande. Så är fallet om den anmärkta åtgärden prövas ha varit från verkets synpunkt gagnelig eller skälig eller om eljest särskilda skäl föreligger. Möjligheten att i denna form efterge vad som annars skulle ha indrivits är ej begränsad till ärende rörande visst högsta belopp.

Även *länsstyrelsen i Kalmar län* föreslår höjning av beloppsgränsen i lämplig utsträckning med hänsyn till att de myndigheter, till vilka eftergiftsrätten skulle delegeras, avses skola vara de myndigheter som angetts i 7 § förslaget till kungörelse om bevakning och indrivning (bilaga 1).

Enligt *domänstyrelsens* mening bör Kungl. Maj:ts delegeringsbefogenhet gälla utan beloppsmässig inskränkning. Styrelsen förutsätter vidare att redovisningen av eftergiftsbesluten inskränks till uppgifter om gäldenär och belopp, då i annat fall den med delegeringen åsyftade rationaliseringsvinsten kan komma att bortfalla. Sådana uppgifter kommer även att återfinnas i specifikationerna till styrelsens huvudbok liksom uppgifter om avskrivningar och ackord.

Departementschefen

Till grund för utredningens förslag rörande eftergift av vissa kronans fordringar har legat en undersökning av praxis i de eftergiftsärenden som Kungl. Maj:t förelagt riksdagen under åren 1950—1960.

En ändrad ordning för eftergift av statens fordringar bör enligt utredningens mening åstadkommas genom att Kungl. Maj:t erhåller riksdagens bemyndigande att avgöra ärenden rörande eftergift av fordringar uppkomna

inom affärs-, arrende- eller hyresförhållanden, skadeståndsfordringar, fordringar avseende rättegångskostnader samt fordringar avseende felaktigt utgivna löne- eller pensionsbelopp. Vidare bör Kungl. Maj:t bemyndigas allt i lämplig omfattning uppdrå åt underordnad myndighet att besluta i fråga om eftergift av fordringar av nämnda slag, vilkas kapitalbelopp inte överstiger 5 000 kr.

Som skäl för förslaget har utredningen i huvudsak åberopat, att dess genomförande skulle innebära viss lättnad i såväl riksdagens som Kungl. Maj:ts arbetsbörda, att eftergiftsärendena skulle kunna handläggas snabbare, att dylika ärenden i allmänhet inte är av sådan vikt att de alltid bör underställas riksdagens prövning samt att en fast praxis utbildat sig vid Kungl. Maj:ts bedömande av eftergiftsärenden, vilken inte mött gensaga från riksdagen. Den föreslagna möjligheten för Kungl. Maj:t att delegera rätten att efterge fordran skulle enligt utredningen förhindra åtskilligt dubbelarbete.

Beslut om eftergift bör enligt utredningen medföra redovisningsskyldighet inför riksdagen beträffande eftergifter över 5 000 kr. resp. redovisning till chefen för vederbörande statsdepartement av myndighets beslut med stöd av delegerad rätt att efterge fordran. Enligt utredningens mening bör sådan rätt kunna delegeras till bevärningsmyndigheterna och de övriga myndigheter som får rätt att avskryva fordran och medge ackord utan hänsyn till beloppsgräns.

Utredningens förevarande förslag har i princip tillstyrkts av samtliga remissinstanser som yttrat sig i frågan. Framförda erinringar riktar sig i huvudsak mot att utredningens förslag inte går tillräckligt långt.

De skäl som utredningen åberopat för att överföra beslutanderätten i de eftergiftsfrågor som det här gäller till Kungl. Maj:t synes mig bärande.

Kriterierna för en eftergiftsrätt av förevarande slag bör utformas med hänsynstagande till de skäl som varit avgörande för riksdagens beslut om eftergift. Jag föreslår att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att meddela eftergift av fordran på grund av gäldenärens sjukdom eller därmed jämförlig orsak eller när det av annan anledning måste anses uppenbart obilligt att utkräva betalning. Med en sådan utformning torde bemyndigandet vara avgränsat på lämpligt sätt.

Beträffande omfattningen av beslutanderätten i eftergiftsfrågor anser jag mest rationellt, att den får avse samtliga de fordringar, som omfattas av det föreslagna bemyndigandet för Kungl. Maj:t att anta ackordsförslag, alltså i princip andra statsverkets fordringar än skatter, böter och viten samt lån av statsmedel och fordringar som uppkommit genom statens inlösen av lån med statlig kreditgaranti. I praktiken torde en sådan avgränsning i stort sett sammanfalla med vad utredningen föreslagit angående det slags fordringar som skall omfattas av eftergiftsrätten.

Den av utredningen föreslagna rätten för Kungl. Maj:t att delegera eftergiftsrätt till myndighet kan jag i och för sig förorda. Emellertid anser jag att det bör ankomma på Kungl. Maj:t att därvidlag föreskriva om och i vad mån beloppsgräns skall gälla för myndighets rätt att efterge fordran. Jag vill erinra om att det tidigare berörda bemyndigandet för Kungl. Maj:t att efterge statens rätt beträffande flertalet lån av statsmedel (se s. 42) även innefattar möjlighet att utan avseende på beloppsgräns delegera eftergiftsrätten till myndighet.

Den föreslagna behörigheten för Kungl. Maj:t att till myndighet delegera rätten att meddela eftergift torde i huvudsak få betydelse i fall där behov av sådan beslutanderätt redan visat sig föreligga, såsom angående posttjänstemans ersättningsskyldighet för brist av kassamedel eller då det gäller skadeståndsskyldighet till kronan på grund av förlust av eller skada på krigsmakten tillhörig egendom m. m. Allmänt sett anser jag emellertid, att möjligheten att delegera eftergiftsrätt bör begagnas restriktivt.

Avskrivning och ackord rörande skatter m. m.

Gällande bestämmelser

Enligt 66 § uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272) får avskrivning av skatt inte äga rum förrän efter utgången av viss tidrymd, nämligen i fråga om preliminär skatt andra uppbördsåret efter det, under vilket skatten förfallit till betalning, samt i fråga om kvarstående eller tillkommande skatt det uppbördsår, under vilket skatten förfallit till betalning. Villkoren i övrigt för avskrivning hänför sig till den skattskyldiges ekonomiska situation eller svårigheten att anträffa honom. I stort sett innebär paragrafen, att avskrivning må äga rum då den skattskyldige saknar utmättningsbara tillgångar till skattens gäldande, då upplysning inte kunnat vinnas om skattskyldigs vistelseort samt då skattskyldig vistas å utrikes ort och skatten inte kunnat uttas av honom därstädes eller inte uppgår till 200 kr. Då arbetsgivare jämlikt 75 § förordningen är ansvarig för arbetstagares skatt, må avskrivning inte äga rum förrän det befunnits att skatten av anledning som i 66 § sägs ej heller kan utfås av arbetsgivaren. Det ankommer på vederbörande länsstyrelse att pröva frågan om avskrivning av skatt. Uttryckligen har stadgats, att om avskrivning av skatt ägt rum så kvarstår likväl den skattskyldiges och, i förekommande fall, arbetsgivarens betalningsskyldighet (67 §). Enligt 42 § uppbördskungörelsen den 16 oktober 1953 (nr 628) skall avskriven skatt åter uppföras i räkenskaperna för indrivning och redovisning, om anledning uppkommer anta, att skatten kan uttas.

Uppbördsförordningens avskrivningsbestämmelser äger tillämpning —

förutom på de skatter och avgifter som omnämns i 1 § förordningen — på ett flertal andra skatter och avgiftsbelopp på grund av föreskrifter i vederbörliga författningar, såsom automobilskatt, sjömansskatt, allmän varus katt, som fastställs av länsstyrelse, samt avgifter enligt 29 § förordningen den 18 december 1959 (nr 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring. Även i sådant fall tillkommer i regel avskrivningsrätten länsstyrelsen, dock att rätten att avskrivna sjömansskatt är anförtrodd sjömansskattenämnden.

Beträffande avskrivning av accis eller skatt, som skall inbetalas till kontrollstyrelsen, har utfärdats särskilda bestämmelser, som i väsentliga hänseenden har samma innebörd som de i uppbördsförordningen meddelade (3 § kungörelsen den 19 juni 1942, nr 531, med vissa bestämmelser rörande uppbörd av accis eller skatt, som skall inbetalas till kontrollstyrelsen, m. m.). Avskrivningsbestämmelser saknas helt beträffande åtskilliga skatter som kupongskatt, arvs- och gåvoskatt samt stämpelskatt samt beträffande tull och vissa indirekta skatter som uppbärs av tullverket.

Nämnda författningar av år 1830 och år 1911 om avskrivning saknar enligt praxis betydelse för skattefordringar.

Medgivande av ackord beträffande skattefordringar kräver riksdagens medverkan.

Rörande behovet av bestämmelser om ackord beträffande skatter har utredningen hört överståthållarämbetet och vissa länsstyrelser, vilka därvid ställt sig tveksamma till eller avstyrkt att sådana bestämmelser införs.

Utredningen

Till en början erinrar utredningen om att nuvarande avskrivningsregler beträffande skatter kan indelas i tre grupper, nämligen dels de i uppbördsförordningen meddelade, dels de som gäller för kontrollstyrelsens skatteuppbörd och dels de generella, för alla statens fordringar gällande reglerna. Skillnaderna i reglernas innehåll har synts utredningen bero på tillfälligheter. Utredningen har inte funnit några bärande skäl för att olika avskrivningsregler för skilda slag av skatter bör bibehållas. Vidare framhålls att vid utformningen av avskrivningsregler för skatter bör beaktas vissa speciella omständigheter, såsom att de flesta skatter är periodiskt återkommande fordringar mot en och samme gäldenär och att ett särskilt, kontinuerligt indrivningsförfarande finns beträffande skatter. Enligt utredningens mening bör särskilda avskrivningsregler beträffande skatter inte saknas om den föreslagna avskrivningsförordningen blir antagen samt 1830 och 1911 års författningar om avskrivning i samband därmed upphävs. Utredningen tillägger.

Behovet av sådana avskrivningsbestämmelser synes lämpligen kunna tillgodoses genom att uppbördsförordningens stadganden om avskrivning blir

gällande på hela skatteområdet. De nuvarande avskrivningsreglerna beträffande av kontrollstyrelsen uppburna skatter och acciser bör därvid upphävas. Som skäl härför kan främst åberopas, att flera skatter av samma slag uppbärs såväl av kontrollstyrelsen som av tullverket. Jämväl önskvärdheten av enhetliga bestämmelser om avskrivning av skatter talar för upphävande av kontrollstyrelsens särskilda avskrivningsrätt.

Med skatt enligt 1 § i förevarande författningsförslag (bilaga 4) avser utredningen detsamma som i förslaget till avskrivningsförordning, nämligen vad som i riksstaten anges vara bevillning.

Såsom tidigare framhållits har utredningen funnit den nuvarande ordningen för medgivande av ackord beträffande kronans fordringar irrationell och betungande för indrivningsarbetet. Den negativa inställning, som några i saken hörda länsstyrelser enligt vad i det föregående nämnts intagit till tanken att införa ackordsbestämmelser beträffande skatter, har synts utredningen framför allt bottna i farhågan, att ackordsmöjligheten skulle komma att missbrukas och att indrivningsförfarandet kunde försvåras om möjligheten till ackord blev bekant för gäldenärerna. Enligt utredningens mening beror emellertid denna farhåga på ett missförstånd. Så gott som undantagslöst kan ett ackordsförfarande komma i fråga endast då gäldenären verkligen är på obestånd. I sådana fall är väl kronan i samma läge som gäldenärens övriga borgenärer. Vanligen torde indrivning av fordringar inte försvåras mera genom gäldenärens kändedom om möjligheten att erhålla ackord än genom hans kunskap om konkursförfarandet. Utredningen understryker att det från samhällelig synpunkt är önskvärt att ett billigt och tidsbesparande ackordsförfarande ej omöjliggörs enbart av den anledningen att kronan har skattefordringar på gäldenären.

Utredningen anför vidare.

Vad angår frågan huruvida skillnad bör göras mellan prioriterade och oprioriterade skattefordringar synes den kunna lösas genom en föreskrift om att ackordsförslag må bifallas endast därest det är förmånligt. Ett ackord, som frångår förmånsrättsordningen i konkurs, torde nämligen sällan bjudas. Om så likväl sker, är ackordsförslaget oftast att anse som oförmånligt och bör då inte bifallas.

Som skäl för utredningens åsikt i förevarande fråga må ytterligare framhållas, att de skatter som är underkastade relativt kort och obrytbar preskriptionstid i de flesta fall torde vara värdelösa efter konkurs. Skillnaden i värde mellan en skattefordran som kvarstår efter konkurs och en fordran av sådant slag som upphört att gälla efter ackordsförfarande är således ofta tämligen illusorisk.

Utredningen föreslår att en bestämmelse om antagande av ackordsförslag beträffande skatter skall intas som ett nytt stycke i 62 § uppbördsförordningen. I motsats till motsvarande bestämmelse i förslaget till avskrivningsförordning innehåller den nu föreslagna bestämmelsen ingen beloppsgräns. Enligt utredningens mening kan nämligen prövningen av varje ackordsför-

slag beträffande sådana skatter som avses i uppbördsförordningen utan olägenhet kunna anförtros länsstyrelserna. Närmare bokföringsföreskrifter i anledning av utredningens förslag anser utredningen böra kunna utfärdas av riksrevisionsverket.

Enligt utredningen bör den bestämmelse om ackord, som föreslås skola intas i uppbördsförordningen, gälla på hela skatteområdet samt även för vissa avgifter. Bestämmelsen i 2 § i utredningens förslag till förordning om avskrivning av vissa skatter, m. m. åsyftar — förutom skatter enligt 1 § samma förslag — dels skatter beträffande vilka uppbördsförordningens stadganden om avskrivning äger tillämpning på grund av särskilda bestämmelser och dels vissa avgifter som inte är skatter men som på grund av särskilda bestämmelser dock avskrivs enligt uppbördsförordningens avskrivningsregler. Förslaget har till följd att även sistnämnda avgifter helt undantas från den föreslagna avskrivningsförordningens tillämpningsområde.

I fråga om vilken myndighet som bör vara behörig att besluta om avskrivning och ackord enligt författningsförslaget anför utredningen bl. a.

Avskrivningsrätt skall enligt 3 § författningsförslaget tillkomma vederbörande centrala beskattningsmyndighet där sådan finns. Med beskattningsmyndighet avses här, liksom i förordningen om förfarandet vid viss konsumtionsbeskattning, den myndighet som enligt vad i vederbörande skatteförfattning eller annorledes stadgas har att besluta om skattens fastställande. Avskrivning bör enligt utredningens mening endast kunna beslutas av central beskattningsmyndighet, således inte av t. ex. kontrollstyrelsens och tullverkets lokala organ. Nu förevarande bestämmelse innebär exempelvis, att kupongskattenämnden äger avskrivna kupongskatt, generalpoststyrelsen särskild skatt på vissa lotterivinster m. fl. stämpelskatter samt sjöfartsstyrelsens fartygsstämpel.

Beträffande sådana skatter, såsom t. ex. arvsskatt och gåvoskatt samt lagfarts- och intekningsstämpel, vilka inte fastställs av central beskattningsmyndighet eller sådan myndighet underordnad förvaltning, föreslås vederbörande länsstyrelse skola äga avskrivningsrätt. Med vederbörande länsstyrelse avses den länsstyrelse som fastställt skatten i fråga eller länsstyrelsen i det län där vederbörande beskattningsmyndighet, t. ex. underdomstol, är belägen. Utredningen har funnit det rationellt att åt länsstyrelserna anförtro rätten att avskrivna sådana skatter som fastställs av vissa lokala beskattningsmyndigheter, i synnerhet som indrivning av dessa skatter vid bristande betalning redan f. n. i viss utsträckning handhas av länsstyrelserna, t. ex. indrivning av arvsskatt.

Remissyttrandena

Utredningens förslag beträffande avskrivning av vissa skatter tillstyrks i princip av alla remissinstanser som yttrat sig i frågan. *Länsstyrelsen i Kristianstads län* anser det både nödvändigt och lämpligt, att uppbördsförordningens bestämmelser om avskrivning blir gällande över hela skatteområdet. *Länsstyrelsen i Stockholms län* finner det välbetänkt att

sammanföra samtliga sådana skatter, som inte avses i uppbördsförordningen, i en särskild författning. Förslaget tillstyrks även av bl. a. *länsstyrelserna i Östergötlands, Jönköpings, Blekinge, Älvsborgs, Västernorrlands och Västerbottens län* samt av LO.

Även förslaget att införa möjlighet till ackord beträffande skatter har i allmänhet i princip tillstyrkts eller lämnats utan erinran av remissinstanserna. Bland dem som tillstyrkt förslaget återfinns *justitiekanslersämbetet*, ett stort antal *länsstyrelser*, *Sveriges advokatsamfund*, *Föreningen Sveriges landsfiskaler*, *Föreningen Sveriges stadsfogdar* samt *Föreningen Sveriges kronokamrerare*. *Länsstyrelsen i Kalmar län* framhåller att enligt länsstyrelsens erfarenhet behov av ett dylikt ackordsförfarande otvivelaktigt föreligger. Länsstyrelsen understryker vidare att en sådan ordning måste anses tidsbesparande och i åtskilliga fall leda till ett förbilligande av statens indrivningskostnader. Liknande synpunkter anförs av ett flertal andra länsstyrelser. Det understryks från vissa håll att en sålunda öppnad möjlighet bör utnyttjas med försiktighet och först efter ingående undersökningar från fall till fall. *Länsstyrelsen i Kronobergs län* finner den tveksamhet och de farhågor, som riktas mot det ifrågavarande ackordsförfarandet, vederlagda av utredningen. Länsstyrelsen vitsordar att fall inom länet förekommit då länsstyrelsen på grund av gällande bestämmelser varit hänvisad till att avvisa ett framlagt förslag till ackord, som skulle varit för statsverket avgjort mera förmånligt än det konkursförfarande, som sedermera följt och som skulle kunnat undvikas, om skattefordringen inte funnits.

Länsstyrelsen i Värmlands län, som likaledes tillstyrker förslaget, anser att föreskriften att ackordsförslaget skall bedömas vara fördelaktigt inte bör tillämpas från alltför snäva fiskala synpunkter. I fortsättningen anförs bl. a.

Å andra sidan måste betydande försiktighet iakttas så att inte ett drag av »schackrande» framkommer vid skatteindrivningen. En betydande restriktivitet bör tillämpas i synnerhet när kronan är den huvudsaklige fordringsägaren. För att i görligaste mån likformighet skall ernås vid antagande av ackord beträffande skatter torde centrala anvisningar från riksrevisionsverket böra utfärdas. Vidare torde frågor om ackord inte böra hos länsstyrelserna handläggas såsom s. k. enmansärenden.

En ytterst restriktiv tillämpning av ackordsmöjligheten anser *länsstyrelsen i Gävleborgs län* motiverad. Länsstyrelsen finner dock den föreslagna ändringen i uppbördsförordningen vara en länge önskad ytterligare möjlighet att befordra indrivningsresultatet, när andra åtgärder bedöms inte vara användbara.

Länsstyrelsen i Stockholms län, som i svar på utredningens rundfråga funnit det tveksamt om behov förelåg av särskilda bestämmelser på förevarande område, vill --- med hänsyn till vad utredningen anfört i frågan ---

inte nu motsätta sig bestämmelser om medgivande av ackord beträffande skatter. Därvid har länsstyrelsen särskilt beaktat att förslaget synes göra skillnad mellan prioriterade och oprioriterade skattefordringar genom föreskriften att ackordsförslag må bifallas endast därest det bedöms fördelaktigt, dvs. om förmånsrättsordningen i konkurs inte frångås.

Även *länsstyrelsen i Norrbottens län* tillstyrker förslaget men understryker att länsstyrelserna vid prövning av ackordsfrågorna kommer att ställas inför många svåra avgöranden av delvis annan natur än tidigare. Det torde enligt länsstyrelsens mening bli nödvändigt att närmare direktiv utfärdas om på vilka grunder och villkor myndigheterna skall ha rätt att biträda ackord och vilka intressen som de därvid skall äga rätt att ta hänsyn till.

Även *länsstyrelsen i Kristianstads län* uppehåller sig vid de praktiska tillämpningssvårigheterna och framhåller att länsstyrelserna vid sitt bedömande av om ett ackordserbjudande är fördelaktigt eller ej i hög grad torde vara hänvisade till de informationer, som vederbörande utmätningsman kan ge. Det är då av yttersta vikt att denne har den kunnighet och erfarenhet, att han skyndsamt kan lämna länsstyrelsen erforderliga upplysningar.

I detta sammanhang må nämnas att *Föreningen Sveriges stadsfogdar* föreslår att länsstyrelsen i likhet med vad som redan gäller enligt 62 § andra stycket uppbördsförordningen bör kunna uppdra åt utmätningsman att själv avgöra om ackordsförslag bör biträdas.

Länsstyrelsen i Västerbottens län, som tillstyrker förslaget, framhåller bl. a.

Det torde vara ganska vanligt, att en företagare, som kommit på obestånd, gör försök att erhålla ackord med hänsyn till de gynnsamma rättsverkningar, som ett dylikt för med sig för ackordstagaren. I ett förslag till ackord upptas som regel prioriterade fordringar för sig och beräknas full likvid för dem. Enär vissa skatter äger förmånsrätt jämlikt 17 kap. 12 § handelsbalken, torde det i praktiken inte bli aktuellt att beträffande dylika skatter kronan accepterar förslag till ackord, som likställer de prioriterade skatterna med oprioriterad fordran, innebärande, att kronan erbjuds endast viss del av sin fordran som full betalning.

Sveriges advokatsamfund anför vissa principiella synpunkter på förevärande fråga. Samfundet uttalar bl. a.

Enligt styrelsens mening bör kronan såsom innehavare av såväl skattefordringar som andra fordringar av vad slag det vara må i princip kunna — genom vederbörande bevakningsmyndighet — uppträda såsom vilken vanlig fordringsägare som helst och efter affärsmässig prövning avgöra frågor om fordringsförhållandets avveckling. Bevakningsmyndigheten bör sålunda i alla aktuella fall av gäldenärs insolvens kunna ta ståndpunkt till framlagda förslag om moratorium, ackord och avveckling, utan hinder av bestämmelser om visst förfaringssätt för att konstatera en kvarvarande fordrans värdelöshet. Det är självklart att bevakningsmyndigheten inte skall — lika litet som annan fordringsägare — känna sig förpliktad att

godta ett bjudet ackord, som inte till beloppet eller beträffande ev. säkerhet är tillfredsställande, eller ett föreslaget avvecklingsförfarande, som inte kan förväntas bli handlagt på betryggande sätt.

Om man vill uppnå nämnda syfte, får inte i s. k. avskrivningsförfordningar eller eljest finnas bestämmelser, som förhindrar eller inskränker bevakningsmyndighetens fria handlande för kronan såsom borgenär. Det nu sagda bör gälla även i fråga om skattefordringar.

Den föreslagna möjligheten till ackord beträffande skatter avstyrks å andra sidan av några länsstyrelser, medan vissa andra länsstyrelser är tveksamma. Direkt avstyrkande yttranden har avgetts av *länsstyrelserna i Östergötlands samt Göteborgs och Bohus län*. Förstnämnda länsstyrelse åberopar i sitt yttrande avstyrkande skrivelser från stadsfogden i Linköping och andre stadsfogden i Norrköping och uttalar att länsstyrelsen inte kan dela de sakkunnigas uppfattning att införande av bestämmelser om godtagande av ackordserbjudande beträffande skatter skulle vara till fördel för statsverket. Länsstyrelsen anför bl. a.

Erfarenheterna vid skatteindrivning ger knappast vid handen, att något angeläget behov av sådana bestämmelser för närvarande föreligger. I själva verket torde den omständigheten att skatt inte kan bli föremål för ackordsförhandling innebära en kraftig påtryckning på den skattskyldige att fullgöra sin betalningsskyldighet och på så sätt underlätta indrivningen. Med hänsyn till skatternas karaktär av löpande allmänna avgifter, i huvudsak anpassade efter den skattskyldiges betalningsförmåga, synes det inte obefogat att skatteindrivningen fullföljs efter relativt stränga linjer. Godkännande av ackordserbjudande i fråga om skattefordringar skulle i många fall sannolikt komma att gynna enskilda fordringsägare på statsverkets bekostnad. Införandet av bestämmelser om ackord kan även befaras verka försvärande och fördröjande på skatteindrivningen.

Vid sammanträffande av såväl skatter som andra statens fordringar skulle handläggningen av ackordsärendet kompliceras, när såväl länsstyrelse som bevakningsmyndighet måste pröva ärendet.

Även *länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* avstyrker som nyss nämnts förslaget om ackord beträffande skatter. Länsstyrelsen åberopar vad den framhållit hos utredningen i anledning av dess förfrågan i ämnet och uttalar i fortsättningen bl. a.

Länsstyrelsen hyser fortfarande starka tvivel om lämpligheten av att till skapa ett ackordsförfarande på nu ifrågavarande område. Skattefordringar kan nämligen inte jämföras med andra slag av fordringar, då det får anses vara en medborgerlig plikt att betala skatt. Från denna synpunkt ler det sig stötande, att staten beträffande vissa medborgare skulle vara beredd att förhandla om pliktens fullgörande och avstå från att göra skatteanspråket fullt ut gällande. Det stora flertalet medborgare, som fullgör sin skatteplikt utan anmärkning, måste finna den föreslagna anordningen orättvis för att inte säga omoralisk. Möjligheten att erhålla ackord beträffande skatter skulle helt visst verka uppluckrande på viljan att betala skatt och medföra en försämring av uppboordsresultatet.

Ytterligare må framhållas, att det föreslagna ackordsförfarandet beträf-

fande skatter torde bli svårt att bemästra efter objektiva grunder. Att objektivt avgöra vad som i det ena eller andra ackordsfallet kan vara fördelaktigt för kronan torde erbjuda avsevärda svårigheter. Vederbörande myndigheter torde stundom komma att bli utsatta för stark press av ackordbidjande gäldenärer och deras oprioriterade borgenärer, då det ligger i sakens natur att dessa personer på alla sätt inför kronan såsom prioriterade borgenär vill förespegla hur fördelaktigt ett ackord är. Risken för missbruk av ackordsmöjligheterna kan inte anses vara utesluten. Det nuvarande konkursförfarandet är från likformighetssynpunkt att föredraga.

Även om det i det enskilda fallet kan tänkas vara till fördel för kronan att acceptera ett hjudet ackord beträffande skatter, kan det betvivlas att staten totalt sett har något att ekonomiskt vinna på det föreslagna systemet i förhållande till det som nu tillämpas. För det första torde ett ackordsförslag enligt den föreslagna lagstiftningen vara till förmån för kronan endast i de s. k. tillskottsfallen, dvs. i de fall då gäldenären saknar tillgångar och en utomstående person lovar att träda emellan och betala en viss del av gäldenärens skulder. Det kan då tänkas att kronan genom att anta ackordsförslaget erhåller mera än vad som skulle ha bekommit genom utdelning i konkurs. Tillskottsfallen torde emellertid vara ganska sällsynta. För det andra kan det på goda grunder antas, att staten f. n. erhåller betalning för skatter, som inte skulle betalas, om det nya systemet skulle införas. Mången skattskyldig torde nämligen känna sig mera tvungen att betala en skatteskuld, om han vet att det enda sättet att undgå konkurs är att betala denna skuld.

Länsstyrelsen vill således avråda från att den föreslagna lagstiftningen om ackord beträffande skatter genomförs. Skulle det emellertid befinnas ofrånkomligt att lagstifta i ämnet, föreslår länsstyrelsen att lagtexten jämkas därhän, att ackordsförslag må bifallas, där det bedöms *uppenbart* fördelaktigt för kronan. Länsstyrelsen föreslår därjämte, att ett uttalande görs om att för antagande av ackordsförslag förutsätts betryggande utredning, exempelvis av ackordscentral.

Bland de instanser, som ställer sig tveksamma till huruvida kronan i verkligheten kommer att få någon påtaglig fördel av att länsstyrelserna ges möjlighet att bifalla ackordsförslag rörande skattefordringar, befinner sig *länsstyrelsen i Södermanlands län*. Länsstyrelsen framhåller.

Då det bör ligga i gäldenärs intresse att till undvikande av utmätning erbjuda ackord, finns anledning förmoda, att många företagare kommer att göra enträgna försök att komma i åtnjutande av eftergift av viss del av kronans skattefordran genom ackord — till förmån för övriga borgenärer. Länsstyrelsen anser det dessutom troligt, att indrivningen av skatter kan komma att fördröjas genom förhandlingar om ackord. Dröjsmålet kan tänkas förorsakat såväl av ofullständiga utredningar — särskilt vid s. k. underhandsackord — som därigenom, att tilltänkt utmätning för skatter, böter eller viten uppskjuts i avvaktan på besked om antagande av erbjudet ackord.

Det torde vara ofrånkomligt, att svårigheter kan komma att uppstå vid bedömningen av huruvida ett erbjudet ackord är från kronans synpunkt antagbart. Hänsyn måste vid bedömningen tas till skilda omständigheter, såsom beräknad ökad utdelning på oprioriterade fordringar med hänsyn till insparade kostnader för ett konkursförfarande, möjligheten att

— om konkurs skulle inträffa — efter konkursen utfå i denna bevakad skatt genom införsel i lön i fråga om gäldenär, som kan beräknas komma att få en förhållandevis värlvönad anställning, möjligheten att före preskriptionstidens utgång kunna ta i anspråk överskjutande preliminär skatt, den tidsfrist, som efter en ev. konkurs skulle stå till buds för uttagande av skatt etc. Om utredningen visar, att av oguldna skattefordringar vid ackordstillfället större belopp beräknas kunna indrivras före preskriptionstidens utgång än det belopp utgör, som erbjuds i ackord, kan ackordet såsom varande ofördelaktigt för kronan inte antas.

Länsstyrelsen tillägger att den hittills gällande ordningen inte kan sägas ha medfört några praktiska olägenheter för indrivningen.

Hovrätten för Västra Sverige understryker att medgivande av ackord dock innebär en eftergift av fordran och uttalar att den inte finner de principiella betänkligheter mot sådant medgivande beträffande skatter, som framkommit då utredningen under sitt arbete hört vissa myndigheter, helt oberättigade. Dessa förhållanden manar enligt hovrättens mening till en viss försiktighet vid utformningen av bestämmelser om sådant ackord. Hovrätten ifrågasätter därför om ej en beloppsgräns bör stadgas på samma sätt som vid ackord enligt utredningens förslag i övrigt.

Även riksförsäkringsverket ifrågasätter lämpligheten av underhandsackord beträffande skatter och därmed även för arbetsgivaravgifter med hänsyn till de svårigheter som vid dylikt erbjudande möter att erhålla en säker uppfattning om gäldenärens solvens. Det synes verket ej innebära någon trygghet att jämväl övriga borgenärer godkänner förslag om sådant ackord. Det kan förhålla sig så att oguldna skatter och avgifter utgör den huvudsakliga delen av gäldenärens skulder. Övriga borgenärers godkännande kan då sakna nämnvärd betydelse.

Några instanser har uppehållit sig vid frågan om en genom ackordsförfarande bortfallen skatt bör avkortas eller — såsom utredningen föreslagit — avskrivras. Länsstyrelsen i Värmlands län anser inte att ett avskrivningsförfarande av en inte längre bestående fordran står i samklang med bestämmelserna om avkortning och avskrivning i uppbördsförordningen, genom vilka en värdefull terminologisk reda uppnåtts. För att det skall stå fullt klart exempelvis vid kvittningsförfarande enligt 68 § 4 mom. uppbördsförordningen att genom ackordsförfarande bortfallen restförd skatt inte får medräknas, synes det länsstyrelsen lämpligt att den bortfallna skatten avkortas och inte avskrivs.

På samma ståndpunkt som utredningen i denna fråga ställer sig däremot länsstyrelsen i Stockholms län, som alltså delar uppfattningen att den genom ackordet bortfallna fordringsdelen i bokföringshänseende bör behandlas på samma sätt som fordran, vilken avskrivits enligt 66 § uppbördsförordningen. Då emellertid, sedan ackord genomförts, fordran bortfaller till den del den inte skolat gäldas enligt ackordsförslaget och därför inte — såsom fallet är med andra avskrivningar enligt uppbördsför-

ordningen — åter bör kunna uppdebiteras, synes särskilda föreskrifter böra lämnas om speciell beteckning av genom ackord bortfallen skattefordran. Därigenom kan utmärkas, att sådan fordran inte bör kunna återuppdebiteras, om inom preskriptionstiden anledning därtill eljest skulle uppkomma.

I fråga om utformningen av förslaget till förordning om avskrivning av vissa skatter, m. m., (bilaga 4) framhålls av *hovrätten för Västra Sverige, kammarrätten och länsstyrelsen i Södermanlands län*, att innebörden av begreppet skatt i tydlighetens intresse bör anges i författningstexten.

Kammarkollegiet uttalar i denna fråga — med utgångspunkt från att utredningen med skatt förstår vad som i riksstaten anges vara bevillning — bl. a.

I 1 § författningsförslaget föreskrivs sålunda, att vad i 66 § första stycket och 67 § andra stycket uppbördsförordningen stadgas om avskrivning av skatt skall gälla jämväl annan än i nämnda förordning avsedd skatt. Av den föreslagna bestämmelsen följer emellertid en komplikation, som inte synes ha beaktats av utredningen. Såsom framgår av utredningens redogörelse i ämnet är redan nu på grund av hänvisning i andra författningar uppbördsförordningens avskrivningsbestämmelser tillämpliga på ett flertal skatter och avgifter. Förevarande paragraf innebär beträffande avskrivning av sådana skatter och avgifter en dubbelhänvisning till uppbördsförordningen; en metodik som synes kollegiet mindre tillfredsställande. För undvikande av denna olägenhet kan olika möjligheter tänkas. En möjlighet skulle vara att förekommande hänvisning i dessa andra författningar upphävdes, i vad avser avskrivning. En annan tänkbar utväg vore att beträffande de skatter, för vilka avskrivningsbestämmelser helt saknas, i vederbörliga författningar infördes en hänvisning till uppbördsförordningens föreskrifter härutinnan.

Vad angår 3 § uttalar *länsstyrelsen i Södermanlands län* att uttrycket »vederbörande länsstyrelse» bör förtydligas. Tveksamhet synes länsstyrelsen eljest kunna uppstå, vilken länsstyrelse, som har att bifalla ackordsförslag för det fall, att skatter, som fastställts inom skilda län, är föremål för indrivning genom en och samme utmätningsman.

Riksförsäkringsverket har tagit upp frågan om behandlingen av arbetsgi-
varavgifter och anför härom bl. a.

Arbetsbelastningen på verkets avgiftsbyrå har sedan flera år medfört en arbetsbalans, som bl. a. haft till följd att indrivningsförteckningarna till länsstyrelserna kunnat överlämnas först fyra å fem månader efter resp. förfallodag. På grund härav har vid inträffad konkurs bl. a. de avgiftsbelopp, som ej hunnit överlämnas för indrivning men varit förfallna till betalning före konkursutbrottet, bevakats av riksförsäkringsverket med förmånsrätt enligt handelsbalken 17 kap. 12 §. De av verket sålunda bevakade avgifterna uppgår stundom till mycket betydande belopp. Av utredningens förslag synes ej utan vidare följa att det skulle ankomma på länsstyrelserna att jämväl medge ackord i fråga om de av verket i konkurs bevakade

avgiftsbeloppen. Skall detta gälla måste kommunikation mellan verket och vederbörande länsstyrelse förutsättas äga rum såväl i fråga om ackord i konkurs som vid ackordsförhandling utan konkurs.

Departementschefen

Allmän motivering

Från tillämpningsområdet för de föreslagna bestämmelserna om avskrivning och medgivande av ackord har utredningen undantagit skatter, böter och viten samt lån av statsmedel. Vad angår skatter har emellertid utredningen föreslagit att i uppbördsförordningen skall införas bestämmelse om rätt för länsstyrelse att anta ackordsförslag som bedöms vara fördelaktigt. Vidare har utredningen föreslagit att uppbördsförordningens avskrivningsbestämmelser skall gälla alla slags skatter och att sistnämnda ackordsbestämmelse skall avse såväl samtliga skatter som de avgifter som enligt nuvarande stadganden avskrivs enligt bestämmelserna om avskrivning i uppbördsförordningen.

Utredningen påpekar att särskilda avskrivningsbestämmelser saknas beträffande åtskilliga skatter, såsom kupongskatt, arvs- och gåvoskatt, stämpelskatt och vissa indirekta skatter, liksom för tull. Utredningen, som inte funnit några bärande skäl för att olika avskrivningsregler skall bibehållas för skilda slag av skatter, anser att behovet av avskrivningsbestämmelser för skatter lämpligen kan tillgodoses genom att uppbördsförordningens stadganden om avskrivning blir tillämpliga på hela skatteområdet.

Utredningens förslag om avskrivning av skatter har rönt ett positivt mottagande av remissinstanserna. Jag förordar att förslaget i princip genomförs.

Även utredningens förslag om antagande av ackordsförslag beträffande skatter har tillstyrkts eller lämnats utan erinran av det övervägande antalet remissinstanser, däribland flertalet länsstyrelser. De skäl som utredningen åberopat för införande av möjlighet att godta ackordsförslag angående andra statsverkets fordringar har därvid ansetts gälla även i förevarande fråga. Ett par länsstyrelser har förordat en restriktiv tillämpning av reglerna, medan andra har understrukit de svårigheter som kommer att uppstå vid prövning av ackordsfrågor. Liknande synpunkter har anlagts av de båda länsstyrelser som avstyrkt förslaget. Några av de myndigheter, som framfört kritiska synpunkter på förslaget, har även framhållit, att något angeläget behov inte föreligger av ackordsbestämmelser beträffande skatt. Godkännande av ackordserbjudande i fråga om skattefordringar skulle enligt en remissmyndighet i många fall sannolikt komma att gynna enskilda fordringsägare på statsverkets bekostnad. En annan myndighet har ifrågasatt om inte det stora flertalet medborgare,

som fullgör sin skatteplikt utan anmärkning, skulle finna den föreslagna anordningen orättvis.

Det kan inte bestridas att de anförda argumenten mot införande av regler om ackord för skatter har visst fog. Särskilt gäller detta vad som anförts om svårigheten att bedöma ett erbjudet ackord. Emellertid är det otillfredsställande med hänsyn till att ackordsförfarande kan äga rum både i den särskilda ordning som regleras i lag och genom överenskommelse att det inte finns någon myndighet som kan företräda statsverket i fråga om ackord. Det sagda gäller även skattefordran. Att det behövs en möjlighet att bifalla ackordsförslag rörande skatter har ett stort antal remissinstanser understrukit. Vad här synes väsentligt är vidare frågan huruvida det allmänna har något att vinna genom att möjlighet införs att medge ackord beträffande skatter. Flera myndigheter har uttalat att så skulle vara fallet. Jag vill erinra om att långt ifrån all skatt äger förmansrätt i konkurs; förmånsrätten är därjämte begränsad till skatt som debiterats inom viss tidrymd före konkursansökningen. De uttalade farhågorna mot införande av ifrågavarande regler torde i viss mån grunda sig på missförstånd beträffande deras egentliga syfte. F. n. görs ofta konkursansökningar för att framtinga skattebetalning från försumliga gäldenärer. Självklart bör inte de föreslagna reglerna om medgivande av ackord ha samma funktion. De bör tillämpas endast när en gäldenär — i flertalet fall sannolikt en företagare eller affärsman — på grund av sin ekonomiska situation enligt sina borgenärs och måhända även sin egen åsikt bör försättas i konkurs och ackordsförslag framläggs, som utvisar att borgenärerna genom att godta förslaget kommer att få större utdelning än de har att räkna med vid konkurs. Ett bedömande av ett ackordsförslag enligt dessa riktlinjer torde kunna ske efter objektiva grunder. Vid bedömningen av ackordsförslag spelar givetvis ytterligare in den civilrättsliga följden, att fordran bortfaller i den mån den inte skolat betalas enligt ackordsförslaget. Detta faktum torde väl stundom motivera att ackordsförslag avvisas. Emellertid vill jag allmänt sett ansluta mig till den av utredningen uttalade åsikten, att de skatter, som är underkastade relativt kort och obrytbar preskriptionstid, i de flesta fall torde vara värdelösa efter konkurs, varför skillnaden i värde mellan en skattefordran som kvarstår efter konkurs och en fordran som upphört att gälla efter ackordsförfarande ofta torde bli tämligen illusorisk. Givetvis förutsätter antagande av ackordsförslag beträffande skatt, liksom eljest, att till grund för bedömandet av ackordsfrågan föreligger betryggande utredning, exempelvis genom ackordscentral.

Jag föreslår därför att bestämmelser meddelas om rätt för länsstyrelse eller central beskattningsmyndighet att anta ackordsförslag beträffande skatter i enlighet med utredningens förslag. Någon beloppsgräns bör inte gälla för denna behörighet liksom länsstyrelsens behörighet att avskryva

skatt enligt gällande regler inte är begränsad till något högsta belopp. Bevakning, indrivning och avskrivning av skatt samt ackord rörande skatt hänger så nära samman, att frågor härom såvitt möjligt bör bedömas av samma myndighet.

Den föreslagna bestämmelsen om ackord rörande skatt bör såsom utredningen föreslagit gälla även avgifter som enligt särskilda bestämmelser avskrivs enligt bestämmelser i uppbördsförordningen.

Specialmotivering

62 § uppbördsförordningen. I det föregående har jag i princip anslutit mig till utredningens förslag och skall nu endast ingå på några detaljfrågor.

Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, som i första hand avstyrkt förevarande förslag, har i andra hand förordat en ändring av författningstexten därhän, att ackordsförslag må antas, där det bedöms *u p p e n b a r t* fördelaktigt för kronan. Jag anser emellertid en sådan ändring av förslaget inte påkallad. Staten såsom borgenär torde inte böra ställa andra krav för godtagande av ackordsförslag än varje omdömesgill fordringsägare måste uppställa. Jag kan i princip instämma i vad Sveriges advokatsamfund uttalat i sitt remissyttrande, att kronan såsom innehavare av såväl skattefordringar som andra fordringar bör kunna uppträda såsom vilken vanlig fordringsägare som helst och efter affärsmässig prövning avgöra frågor om fordringsförhållandets avveckling. Om man vill uppnå nämnda syfte får inte enligt samfundets mening finnas bestämmelser som förhindrar eller inskränker bevakningsmyndighetens fria handlande för kronan såsom borgenär. Jag kan endast såtillvida biträda samfundets sist återgivna uttalande som meddelade bestämmelser i förevarande ämne enligt min mening bör utformas med hänsyn till affärsmässiga synpunkter. Bestämmelsen om ackord beträffande skatt innehåller sålunda, att ackordsförslag må antas endast om det befinns vara till fördel för det allmänna. Vid denna bedömning är givetvis de ekonomiska synpunkterna avgörande.

Utredningen har i sitt betänkande uttalat, att skattefordran bör avskrivs och inte avkortas till den del den inte skall betalas enligt medgivet ackord. I sådant fall liksom vid avskrivning enligt 66 § uppbördsförordningen är nämligen skälet till att fordringen inte kunnat uttas ytterst gäldenärens insolvens. Ett antal remissinstanser har uttalat motsatt uppfattning och härvid i huvudsak åberopat, att skattefordran som bortfallit enligt nuvarande terminologi avkortas medan avskrivningsbeslut inte inverkar på vederbörandes betalningsskyldighet och avskriven skatt därför kan uppdebiteras ånyo.

Avkortning enligt 65 § uppbördsförordningen sker på grund av nedsätt-

ning i taxering eller meddelad befrielse från skyldighet att erlägga skatt, medan avskrivning betingas av skattskyldigs eller arbetsgivares bristande betalningsförmåga. I motsats till avkortning påverkar avskrivning av skatt inte skattedebiteringen. Till grund för kommuns rätt att uppbära kommunalskatt av statsverket ligger storleken av den debiterade kommunalskatten, vilket betyder att inte avskrivning men väl avkortning av kommunalskatt inverkar på det skattebelopp som tillkommer kommun. Staten står så att säga risken för skattskyldigs insolvens beträffande kommunalskatt. Vidare är förhållandet mellan debiterad skatt och avskriven skatt av betydelse för statistiken angående resultatet av skatteindrivning. Det sagda understryker lämpligheten i utredningens förslag att skatt som bortfallit efter ackord bör avskrivas i likhet med vad som redan gäller för skatt som inte kan uttas på grund av att den preskriberats. Det må understrykas att anteckning om grunden för avskrivningen bör göras för att undvika att det bortfallna skattebeloppet ånyo uppdebiteras.

Förordningen om ackord och avskrivning rörande vissa skatter. I likhet med ett antal remissinstanser anser jag att begreppet skatt bör definieras i författningstexten. Därvid bör samma definition ges som den som enligt vad jag tidigare uttalat bör gälla vid utfärdande av bestämmelser om beskattning och indrivning m. m., dvs. med skatt bör förstås statsmedel som i riksstaten hänförs till bevillning med undantag av postmedel och andra tullmedel än tull.

Såsom kammarkollegiet påpekat bör 1 § utformas under hänsynstagande till den komplikation, som uppstår vid hänvisningen till avskrivningsbestämmelserna i uppbördsförordningen, därigenom att sådan hänvisning redan finns i vissa skatteförfattningar.

Den allmänna bestämmelsen om behörighet för central beskattningsmyndighet eller länsstyrelse att avskriva skatt bör gälla endast där ej annat är stadgat på grund av att särskilda regler härom redan gäller för vissa skatter. Såsom exempel må anges sjömansskatten. Trots att sjömansskattenämnden inte är att anse som central beskattningsmyndighet, har nämnden f. n. att besluta om avkortning och avskrivning av oghulden sjömansskatt.

En länsstyrelse har ansett att det i 2 § bör tydligare än som skett anges vilken länsstyrelse som avses. Jag anser emellertid att tveksamhet i detta hänseende inte rimligen kan uppkomma. Med »länsstyrelsen» måste avses den länsstyrelse som fastställt skatten i fråga eller den som uppdebiterat eller kan uppdebitera skatten för indrivning.

Särskilda föreskrifter torde böra utfärdas för förordningens tillämpning. I samband därmed bör gällande avskrivningsbestämmelse för kontrollstyrelsens skatter (3 § kungörelsen den 19 juni 1942, nr 531) upphävas.

Ackord rörande vissa avgifter. I motsats till utredningen anser jag att bestämmelser om ackord rörande avgifter och annat, som utan att vara beviljning enligt vad särskilt stadgats avskrivs enligt 66 och 67 §§ uppbördsförordningen, inte bör infogas i en förordning som avser ackord beträffande vissa skatter. I fråga om andra avgifter av sådant slag än de i 1 § uppbördsförordningen omnämnda erfordras särskilda bestämmelser om att den föreslagna bestämmelsen i uppbördsförordningen om antagande av ackordsförslag skall gälla dessa avgifter.

De avgifter, varom här är fråga, är bl. a. arbetsgivaravgifter som uppbärs av riksförsäkringsverket. Detta påkallar ändring i 30 § förordningen den 18 december 1959 (nr 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.

Enligt uttalande av riksförsäkringsverket i dess remissyttrande skulle av utredningens förslag ej utan vidare följa, att det ankommer på länsstyrelserna att anta ackordsförslag även i fråga om avgiftsbelopp som verket bevakat i konkurs. Av den sist föreslagna författningsändringen torde klart framgå, att sådan behörighet beträffande arbetsgivaravgifter tillkommer enbart länsstyrelse.

Statsmedel som avses i kungörelsen den 4 december 1953 (nr 685) angående inbetalning av vissa avgifter, som tidigare uppburits i samband med den allmänna uppbörden, avskrivs också enligt uppbördsförordningens avskrivningsbestämmelser. De utgör rester av grundskatter men även vissa avgifter av ålderdomlig karaktär och uppgår till mycket obetydliga belopp (jfr SU 1948: 153, 17:o, rskr 332 samt kungörelsen den 30 juni 1955, nr 526, om upphörande av debitering och uppbörd av vissa grundskattebelopp m. m.). I förevarande sammanhang torde samtliga dessa statsmedel kunna betraktas som skatter och får således även utan särskild föreskrift härom anses falla in under de föreslagna bestämmelserna om ackord rörande vissa skatter.

Hemställan

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att

1. antaga inom finansdepartementet upprättade förslag till
 - a) *förordning om ändrad lydelse av 62 § uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272),*
 - b) *förordning om ackord och avskrivning rörande vissa skatter,*
 - c) *förordning om ändrad lydelse av 30 § förordningen den 18 december 1959 (nr 552) angående uppbörd av vissa avgifter enligt lagen om allmän försäkring, m. m.;*
2. godkänna att åt försvarets civilförvaltning och kammarkollegiet upp-

drages att vara bevakningsmyndigheter enligt de av mig förordade riktlinjerna;

3. bemyndiga Kungl. Maj:t att beträffande statens fordringar med undantag av

riksdagens och dess verks,

skatt, varmed förstås medel som i riksstaten hänföres till bevillning utom postmedel och andra tullmedel än tull,

andra medel som avskrivs enligt 66 och 67 §§ uppbördsförordningen den 5 juni 1953 (nr 272),

böter eller annat som enligt särskilda bestämmelser indrives i samma ordning som böter,

lån av statsmedel, inbegripet återbetalningspliktiga studiemedel,

fordringar som uppkommit på grund av statlig kreditgaranti,

dels antaga ackordsförslag som kan anses vara till fördel för det allmänna,

dels meddela eftergift av fordran på grund av gäldenärens sjukdom eller därmed jämförlig orsak eller när det av annan anledning måste anses uppenbart obilligt att utkräva betalning,

dels uppdraga åt myndighet att under nämnda villkor besluta i fråga om ackord och eftergift;

4. bemyndiga Kungl. Maj:t att förordna att vad som enligt författning eller på annan grund gäller beträffande särskilt ansvar för statlig uppbördsman (uppbördsmanansvar) icke längre skall äga tillämpning.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Kungl. Höghet Regenten att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Göran Sellvall

Bilaga 1

Utredningens förslag till**Kungörelse om bevakning och indrivning av vissa kronans fordringar**

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Om bevakning och indrivning av kronans fordringar skall, där ej annat är stadgat, gälla vad i denna kungörelse sägs.

Kungörelsen äger icke tillämpning å skatter, böter och viten samt lån av statsmedel.

2 §.

Gäldas icke fordran i rätt tid, skall gäldenären omedelbart anmanas att fullgöra sin betalningsskyldighet.

Erlägges ändock icke betalning, skola lämpliga åtgärder vidtagas, varvid skall beaktas vad nedan sägs

3 §.

Kungl. Maj:t direkt underordnad myndighet samt, i den utsträckning myndigheten förordnat, jämväl underlydande förvaltning må beträffande fordran uppkommen inom dess ämbetsområde medgiva skäligt — dock högst ett års — betalningsanstånd, ansöka om betalningsföreläggande eller göra lagsökning, påkalla utmätning, konkurs eller annan verkställighet, bevaka fordringen i konkurs samt uppdraga åt allmän åklagare att i samband med talan om ansvar utföra kronans målsägandetalan. Har myndigheten icke erhållit behörighet enligt 7 § avskrivningsförordningen, må den för åtgärd som ovan sägs samt för fortsatt indrivning överlämna fordringsärendet till bevakningsmyndighet samt skall, såvitt den ej eljest äger inför domstol föra kronans talan, till bevakningsmyndighet överlämna sådant ärende som hänskjutits till eller anses böra föranleda rättegång i vilken kronans talan icke såsom målsägandetalan utföres av allmän åklagare.

Bevakningsmyndigheter äro kammarkollegiet för den civila statsförvaltningen och försvarets civilförvaltning för försvarsväsendet.

Bevakningsmyndighet ävensom annan myndighet med behörighet enligt 7 § avskrivningsförordningen äger beträffande av myndigheten omhändertagna fordringar vidtaga varje laga åtgärd för utkrävande av kronans rätt samt medgiva längre betalningsanstånd än i första stycket sägs.

4 §.

Ärende avseende ogulden fordran, som icke omhänderhaves av myndighet med behörighet enligt 7 § avskrivningsförordningen eller sådan myndighet underordnad förvaltning, skall senast ett år efter förfallodagen för fortsatt handling överlämnas till bevakningsmyndighet.

Har betalningsanstånd medgivits skall dock ärendet, sedan ett år förflutit från den ursprungliga förfallodagen och därest det icke finnes grundad an-

ledning antaga, att fordringen inom rimlig tid kommer att inflyta, utan oskäligt dröjsmål överlämnas till bevakningsmyndigheten.

5 §.

Då fordringsärende överlämnas till bevakningsmyndighet, skall samtidigt tillhandahållas de beträffande gäldenären och fordringen tillgängliga upplysningar som kunna vara av betydelse för ärendets fortsatta behandling. Myndighet som överlämnat ärendet har att på anmodan bistå bevakningsmyndigheten vid ärendets handläggning.

6 §.

Bevakningsmyndighet skall på begäran lämna annan myndighet råd och anvisningar rörande bevakning och indrivning av fordran och därmed sammanhängande frågor, såsom om betalningsanstånd, ackord och tvistig fordrans värde.

Bevakningsmyndigheterna och andra myndigheter med behörighet enligt 7 § avskrivningsförordningen skola sinsemellan samarbeta för åstadkommande av effektivitet och besparingar i indrivningsarbetet.

7 §.

Behörighet enligt 7 § avskrivningsförordningen tillkommer försvarets civilförvaltning, generalpoststyrelsen, telestyrelsen, järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, luftfartsstyrelsen, kammarkollegiet och domänstyrelsen.

Denna kungörelse träder i kraft den

Bilaga 2

Utredningens förslag till

Förordning om avskrivning av vissa kronans fordringar samt medgivande av ackord rörande sådan fordran (avskrivningsförordning)

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Om avskrivning av kronans fordringar samt medgivande av ackord rörande sådan fordran skall, där ej beträffande vissa fordringar därom är särskilt stadgat, gälla vad i denna förordning sägs.

Förordningen äger icke tillämpning å skatter, böter och viten samt lån av statsmedel.

2 §.

Avskrivning innebär att vidare åtgärd för fordringens bevakning och indrivning icke behöver vidtagas med mindre anledning uppkommer till antagande att fordringen kan gäldas.

3 §.

Har gäldenär avlidit och finnes ej dödsbodelägare, som svarar för gälden, skall fordringen avskrivas till den del den icke kunnat gäldas ur den avlidnes tillgångar eller med anlitande av ställd säkerhet. Fordran hos juridisk person, som trätt i likvidation, skall avskrivas till den del den icke kunnat gäldas vid likvidationen och betalningsskyldighet för annan ej föreligger.

Annan till betalning förfallen fordran må avskrivas, om fordringens kapitalbelopp icke överstiger 1 000 kronor samt ingen eller ringa möjlighet anses föreligga att omedelbart eller framdeles utfå betalning eller indrivning av fordringen skulle vålla mer arbete och kostnad än skäligen är och icke är påkallad av principiella skäl. Har myndighet att gentemot samme gäldenär bevaka flera till betalning förfallna fordringar, må dock dessa avskrivas endast om deras sammanlagda kapitalbelopp icke överstiger 1 000 kronor.

4 §.

Bjuder gäldenär eller löftesman ackord i konkurs eller enligt lagen om ackordsförhandling utan konkurs, må ackordsförslaget bifallas, därest det bedömes vara fördelaktigt och vad å kronans fordran, ränta däri inräknad, bjudes i betalning med högst 1 000 kronor understiger fordringens kapitalbelopp. Har myndighet att gentemot gäldenären eller löftesmannen bevaka flera fordringar, må dock förslaget bifallas endast om vad å fordringarna bjudes i betalning med högst 1 000 kronor understiger fordringarnas sammanlagda kapitalbelopp.

Vad i första stycket sägs gäller även då gäldenär eller löftesman eljest bjuder ackord; dock att förslaget härom må bifallas endast på villkor att jämväl övriga därav berörda borgenärer godkänna detsamma.

5 §.

Har fordran avskrivits eller guldits enligt medgivet ackord, skall beslutet om avskrivningen eller medgivandet av ackordet jämte den till grund härfor liggande utredningen och övriga handlingar i ärendet biläggas den beslutande myndighetens räkenskaper.

6 §.

Behörig att avskriva fordran samt att medgiva ackord är varje under Kungl. Maj:t direkt lydande myndighet såvitt avser fordringar, uppkomna inom myndighetens ämbetsområde.

Myndighet med sådan behörighet äger förordna, att behörigheten skall helt eller delvis tillkomma jämväl myndigheten underlydande förvaltning.

7 §.

Konungen äger förordna, att därför särskilt lämpad myndighet må oavsett beloppets storlek men med tillämpning i övrigt av bestämmelserna i denna förordning verkställa avskrivning och medgiva ackord beträffande fordringar, som myndigheten har att bevaka och indriva.

8 §.

Konungen äger utfärda närmare föreskrifter angående tillämpningen av denna förordning.

Denna förordning träder i kraft den _____, från och med vilken dag vad som på grund av författning eller eljest gäller beträffande särskilt ansvar för statlig uppbördsman (uppbördsmanansvar) icke längre skall äga tillämpning.

Genom förordningen upphävas

förordningen den 11 december 1830 (nr 85) angående behandlingen av extraordinarie avskrivningsfrågor och anmärkningsmål,

kungörelsen den 12 december 1924 (nr 530) med vissa bestämmelser angående handläggningen av avkortnings-, avskrivnings-, restitutions- och reskontreringsmål,

vad som eljest i allmän författning eller föreskrift finnes stadgat om avskrivnings- och reskontreringsmål samt besvär i dylika mål, samt

kungörelsen den 29 september 1911 (nr 106) angående extra ordinarie avskrivning av vissa kronans utestående fordringar.

Beträffande sådana anmärkningar vid uppbördsmäns räkenskaper, vilka utställts till delgivning före förordningens ikraftträdande, skall vad dessförinnan varit gällande angående avskrivnings- och reskontreringsmål fortfarande tillämpas; dock må förvaltningsmyndighet som äger framställa sådan anmärkning, om det finnes skäligt, underlåta att utkräva ersättning av uppbördsman på grund av anmärkning, som fastställts efter ikraftträdandet.

Bilaga 3

**Utredningens förslag till
Förordning om ändrad lydelse av 62 § uppbördsförordningen
den 5 juni 1953 (nr 272)**

Härigenom förordnas, att 62 § uppbördsförordningen skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Nuvarande lydelse:

62 §.

Finner länsstyrelsen efter anmälan av utmättningsman eller eljest sådana omständigheter föreligga, att skattskyldig eller arbetsgivare, som jämlikt denna förordning är ansvarig för arbetstagares skatt, bör försättas i konkurs här i riket för utfående av skatt, skall länsstyrelsen förordna, att utmättningsmannen skall göra framställning därom; dock att, då skattebelopp, för vilket den skattskyldige eller arbetsgivaren häftar, understiger etthundra kronor, sådan framställning ej må ske, med mindre i det föreliggande fallet synnerliga skäl därtill äro.

Länsstyrelsen må, där så finnes med hänsyn till föreliggande omständigheter böra ske, uppdraga åt utmättningsman att själv avgöra huruvida framställning, som i föregående stycke sägs, bör göras.

Föreslagen lydelse:

62 §.

Finner länsstyrelsen — — — därtill äro.

Länsstyrelsen må — — — bör göras.

Bjuder skattskyldig eller arbetsgivare som i första stycket sägs ackord, må länsstyrelsen, såvitt fråga är om skatt, bifalla ackordsförslaget, därest det bedömes vara fördelaktigt; dock att ackordsförslag, som icke framställes i konkurs eller enligt lagen om ackordsförhandling utan konkurs, må bifallas endast på villkor att jämväl övriga därav berörda borgenärer godkänna detsamma.

Denna förordning träder i kraft den

**Utredningens förslag till
Förordning om avskrivning av vissa skatter, m. m.**

Härigenom förordnas som följer.

1 §.

Vad i 66 § första stycket och 67 § andra stycket uppbördsförordningen stadgas om avskrivning av skatt skall gälla jämväl annan än i nämnda förordning avsedd skatt.

2 §.

I 62 § tredje stycket uppbördsförordningen angivna villkor för medgivande av ackord rörande skatt skola gälla även beträffande övriga fordringar å vilka nämnda förordnings avskrivningsbestämmelser äga tillämpning enligt vad ovan eller eljest särskilt stadgats.

3 §.

Behörig att avskriva skatt enligt 1 § är vederbörande centrala beskattningsmyndighet eller, där sådan icke finnes, vederbörande länsstyrelse.

Beslutanderätt i fråga som avses i 2 § tillkommer den myndighet som äger avskriva fordringen.

4 §.

Konungen äger utfärda närmare föreskrifter angående tillämpningen av denna förordning.

Denna förordning träder i kraft den

Genom förordningen upphäves 3 § kungörelsen den 19 juni 1942 (nr 531) med vissa bestämmelser rörande uppbörd av accis eller skatt, som skall inbetalas till kontrollstyrelsen, m. m.

Innehåll

Propositionens huvudsakliga innehåll	1
Författningsförslag	2
Inledning	5
Historik	7
Bevakning och indrivning	9
Gällande bestämmelser och praxis	9
Utredningen	13
Remissyttrandena	16
Departementschefen	20
Avskrivning och ackord	23
Gällande bestämmelser och praxis	23
Utredningen	26
Remissyttrandena	31
Departementschefen	39
Eftergift	42
Gällande bestämmelser och praxis	42
Utredningen	45
Remissyttrandena	48
Departementschefen	49
Avskrivning och ackord rörande skatter m. m.	51
Gällande bestämmelser	51
Utredningen	52
Remissyttrandena	54
Departementschefen	61
Allmän motivering	61
Specialmotivering	63
Hemställan	65
Bilagor. Av utredningen utarbetade författningsförslag	67